

e-izdanje

KONTAKT

ČASOPIS KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

4

IMPRESUM

Izdavač:

Knjižničarsko društvo Varaždinske županije

Za izdavača:

Irena Gotal

Uredništvo:

Tina Bakšaj Hunjadi, Ladislav Cvetko, Irena Gotal, Ljiljana Hajdin, Jasmina Horvatić-Bedenik, Ana Jureković-Crnčec, Draženka Stančić, Jasmina Štimac, Mario Štrlek

Glavna urednica:

Irena Gotal

Lektura i korektura:

Marija Jurše, prof.

Grafičko oblikovanje i priprema:

Ladislav Cvetko

Naslovница:

Dora Jovanovska

Stranice Knjižničarskog društvo Varaždinske županije:

pubweb.carnet.hr/KDVZ

Kontakt:

kontekst.urednistvo@gmail.com

Učestalost izlaženja:

Godišnje

SADRŽAJ

UVODNIK.....	1
1. IZ RADA DRUŠTVA.....	2
<i>Ana Jureković-Crnčec:</i> 17. izborna skupština Knjižničarskog društva Varaždinske županije.....	2
<i>Ljiljana Hajdin:</i> Sudjelovanje na 2. okruglom stolu - uloga stručnog knjižničarskog društva danas.....	3
<i>Ljiljana Hajdin:</i> Stručni posjet knjižnici Uršulinskog samostana i knjižnici obitelji Bombelles.....	4
2. IZ POVIJESTI KNJIŽNIČARSTVA.....	6
<i>Jasminka Štimac:</i> Vanda Milčetić – prva upraviteljica Varaždinske gradske knjižnice (Uz stotu obljetnicu rođenja).....	6
3. RAZGOVOR S POVODOM.....	8
<i>Janja Kelava:</i> Intervju s Irenom Gotal - novoizabrano predsjednicom Knjižničarskog društva Varaždinske županije.....	8
4. IZ NARODNIH KNJIŽNICA.....	12
<i>Janja Kelava:</i> Kako smo spojili 180 godina prve ilirske čitaonice i Međunarodni dan turističkih vodiča.....	12
<i>Andreja Toljan:</i> Dvije edukacijske radionice u Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović“ Varaždin.....	15
<i>Jasenka Vuković-Tomašek:</i> Igračke u Odjelu za djecu Gradske knjižnice i čitaonice “Metel Ožegović” Varaždin.....	16
<i>Dražen Sokolić:</i> Noć knjige u Ogranku Banfica.....	18
<i>Karmela Geček:</i> Predstavljanje zbirki poezije Ljubice Ribić i Milana Novaka.....	18
<i>Lidija Zečević:</i> Noć knjige 2018.....	19
<i>Karmela Geček:</i> Uz talijanske kancone otvorena izložba “Zadarski motivi u akvarelu”.....	20
<i>Karmela Geček:</i> Tihi podsjetnici.....	20
<i>Lidija Zečević:</i> Vilinsko igrišće v Kamenoj Gorici.....	21
<i>Lidija Zečević:</i> Predstavljanje knjige Josipe Pavičić Berardini.....	21
<i>Marina Grudenović:</i> Trezor za vraćanje knjiga - nova usluga u ivanečkoj Knjižnici.....	22
5. IZ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA	23
<i>Ljiljana Šarec:</i> Mjesec borbe protiv ovisnosti	23
<i>Ljiljana Šarec:</i> Četiri čarobne riječi	23
<i>Barbara Dukarić:</i> Mjesec hrvatske knjige u znaku predstavljanja putopisa i trilera.....	24
<i>Jasminka Horvatić-Bedenik:</i> Europski dan jezika - korelacija kao dobar oblik suradnje knjižnice i nastave stranih jezika.....	25
<i>Marinela Marčetić:</i> Čitanje iz potrebe i čitanje iz užitka.....	26
6. IZ VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA	28
<i>Bernarda Kos:</i> 23. Sa(n)jam knjige u Istri.....	28
<i>Ladislav Cvetko:</i> Stručni skup “Knjižnice u procjepu 4” (Sisak, 17. - 18. svibnja 2018.)	29
7. IZ SPECIJALNIH KNJIŽNICA	31
<i>Irena Gotal:</i> Missale Zagrabienne (1511.) – remek djelo koje se čuva u Biskupijskoj knjižnici Varaždin	31
<i>Ivana Andelković:</i> Izložba, radionice i znanstveno-stručni skup Skriveni svijet starih knjiga (Zagreb, 28. - 30. svibnja 2018.).....	33
<i>Irena Gotal:</i> Digitalizacija u europskim teološkim knjižnicama: izvješće s konferencije	35
<i>Marina Sakač:</i> Preseljenje Bolničke knjižnice i osnivanje čitaonice.....	37
8. U KONTEKSTU	39
<i>Zrinka Hrženjak:</i> Društvene igre u knjižnicama	39
<i>Jasminka Štimac:</i> Koloman pl. Bedeković i njegova vila	42
9. IN MEMORIAM	48
<i>Bernarda Kos:</i> Andelka Žugaj - In memoriam.....	48
<i>Andreja Toljan:</i> In memoriam Mr. sc. Josip Herceg (1944. - 2018.).	49
10. ODABRANA IZDANJA IZ STRUKE	50
11. ZAVIČAJNA IZDANJA	52
UPUTE AUTORIMA	54

UVODNIK

Dragi čitatelji!

Izuzetno sam radosna što vam mogu predstaviti još jedan, četvrti po redu, broj *Konteksta*, časopisa Knjižničarskog društva Varaždinske županije. Bez obzira na to što su se u međuvremenu dogodile kadrovske promjene u uredništvu *Konteksta*, i u ovom broju slijedili smo koncept primjenjivan dosad. Ponovo vam nudimo čitavu lepezu kvalitetnih radova koje su pripremili članovi Knjižničarskog društva Varaždinske županije kako bismo sve zainteresirane upoznali s radom našega Društva, ali i šire knjižničarske zajednice.

Prve stranice ovog broja *Konteksta*, kao što je to i uobičajeno, posvećene su radu Društva. Ovdje možemo pročitati novosti sa 17. izborne skupštine: od izvješća o radu Društva u mandatnom razdoblju od 2016. do 2018. godine do izbora novih predstavnika Knjižničarskog društva Varaždinske županije, predsjednice, potpredsjednice, blagajnice te članova upravnog i nadzornog odbora, kao i članova uredništva *Konteksta*. Predstavnice KDVŽ-a sudjelovale su na 2. okruglom stolu *Uloga stručnog knjižničarskog društva danas* u organizaciji Zagrebačkog knjižničarskog društva, a naši članovi odazvali su se i na stručni posjet knjižnici uršulinskog samostana te knjižnici obitelji Bombelles.

Prigodom stote obljetnice rođenja prve upraviteljice Varaždinske gradske knjižnice, gđe Vande Milčetić, vraćamo se u povijest knjižničarstva, a u *Razgovoru s povodom* upoznajemo novu predsjednicu KDVŽ-a gđu Irenu Gotal, voditeljicu Biskupijske knjižnice Varaždin.

Bogatstvo ideja, uspješno realiziranih projekata, raznih manifestacija i sudjelovanja na stručnim skupovima ilustriraju nam tekstovi u rubrikama iz narodnih, školskih, visokoškolskih i specijalnih knjižnica. Kakva je veza turističkih vodiča i knjižnice, kako je obilježena Noć knjige 2018., koji su naslovi predstavljeni i koje izložbe otvorene u knjižnicama, kakve su nove usluge uvedene, čitamo u recima o narodnim i školskim knjižnicama. U tekstovima iz specijalnih i visokoškolskih knjižnica pak čitamo o starim i

vrijednim knjigama, selidbi Bolničke knjižnice te zanimljivim stručnim skupovima na kojima su sudjelovali naši knjižničari.

Da se knjižničari vole igrati te da je igračkama mjesto u knjižnicama, svjedoče tekstovi kolegica iz narodnih i školskih knjižnica, a *U kontekstu* upoznajemo i povjesni hod vile Bedeković u kojoj su smješteni Odjel za djecu i Odjel za mlade Varaždinske gradske knjižnice.

Preminulih kolega iz struke, gđe Andelke Zugaj i gosp. Josipa Hercega, sjećamo se u rubrici *In memoriam* te im zahvaljujemo na svemu što su činili kako bi knjižničarstvo i ljubav prema knjizi živjeli u novim generacijama i knjižničara i korisnika knjižničarskih usluga. Nismo zaboravili ni informirati vas o novim izdanjima iz struke i naslovima iz zavičajnog nakladništva.

Zahvaljujem svima koji su sudjelovali u nastanku ovoga broja, autorima, urednicima, lektorici i grafičkom uredniku, kao i Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović“ u Varaždinu na finansijskoj pomoći u pripremi i izdavanju ovoga broja. Pozivam sve zainteresirane da nam se pridruže u budućnosti u radu Društva, ali i u stvaranju novog, jubilarnog 5. broja *Konteksta*. Vjerujem da ćemo zajedničkim snagama u *Kontekstu* i dalje moći javnosti ponuditi vrijedno štivo koje će obogatiti svakog čitatelja.

*Irena Gotal
glavna urednica*

Članarina za 2019. godinu iznosi 50,00 kuna.

Članovi Društva knjižničara Varaždinske županije mogu se besplatno upisati u narodnu knjižnicu na svojem području.

IZ RADA DRUŠTVA

1

17. IZBORNA SKUPŠTINA KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Upetak, 8. lipnja 2018., u dvorani Pastoralnog centra Varaždinske biskupije u Varaždinu održana je 17. izborna skupština Knjižničarskog društva Varaždinske županije. Na početku je, u ime domaćina, članove Društva pozdravio varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak. Naglasio je važnost čuvanja pisane riječi te svim nazočnim zaželio puno uspjeha u radu.

Nakon uvodnih, pozdravnih riječi, uslijedio je radni dio Skupštine. Predsjednica gđa Ljiljana Hajdin podnijela je i obrazložila Izvješće o radu Društva u proteklom mandatnom razdoblju. Nakon biranja članova radnih skupina za izbor novog vodstva u mandatnom razdoblju 2018. – 2020., članovi Društva jednoglasno su izabrali novo vodstvo. Za predsjednicu Knjižničarskog društva Varaždinske županije izabrana je Irena Gotal, voditeljica Biskupijske knjižnice, potpredsjednica će u novom mandatu biti Tina Bakšaj Hunjadi, djelatnica Odjela za djecu Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ u Varaždinu, a imenovani su i članovi Upravnog i Nadzornog odbora. U Upravni odbor tako su izabrane Andreja Toljan (Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin) i Marinela Marčetić (Knjižnica Prve gimnazije Varaždin). Novoizabrani članovi Nadzornog odbora su Jasmina Horvatić Bedenik (Knjižnica Prve gimnazije Varaždin), Josip Rihtarić (Knjižnica II. OŠ Varaždin) te Edita Kutnjak-Zlatar (Gradska knjižnica i čitaonica „Mladen Kerstner“ u Ludbregu). Za blagajnicu Društva izabrana je Janja Kelava (Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin).

Skupština je potom raspravljala o potankostima vezanima uz rad u uredništvu časopisa *Kontekst* koji izdaje Društvo te imenovala nove članove uredništva. Zaključeno je kako će o dodatnim neriješenim pojedinostima vezanima uz *Kontekst* odluku donijeti samo uredništvo na budućim sastancima.

Za rad u komisijama i radnim grupama HKD-a 2018. prijavili su se: Marina Sakač (Komisija za bolničke knjižnice), Ljiljana Hajdin (Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja), Irena Gotal (Komisija za zaštitu knjižnične građe), Tina Bakšaj Hunjadi (Komisija za klasifikaciju i predmetno označivanje) te Edita Kutnjak-Zlatar (Komisija za čitanje).

Predloženi su i delegati koji će Društvo predstavljati na 43. skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva u Opatiji te su jednoglasno izabrane Edita Kutnjak-Zlatar i Jasmina Horvatić-Bedenik.

Novoizabrana predsjednica Irena Gotal zahvalila je na pruženom povjerenju te predstavila Plan i programa rada Knjižničarskog društva Varaždinske županije za razdoblje 2018. - 2020. godine, koji je jednoglasno prihvaćen. Pozvala je sve članove da se aktivno uključe u rad Društva.

Na kraju je Irena Gotal u kratkome izlaganju predstavila Biskupijsku knjižnicu Varaždin. Sudionici su također imali priliku obići prostore Knjižnice te razgledati bogatstvo građe koja se u njoj čuva.

Ana Jureković-Crnčec
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
anna.crncec@gmail.com

SUDJELOVANJE NA 2. OKRUGLOM STOLU – ULOGA STRUČNOG KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA DANAS

Dana 19. travnja 2018. godine u Kući Europe u Zagrebu održan je 2. okrugli stol pod nazivom *Uloga stručnog knjižničarskog društva danas – zagovaranje načela Europske unije*. Organizator ovog jednodnevnog stručnog skupa bilo je Zagrebačko knjižničarsko društvo (ZKD), a realiziran je uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Grada Zagreba. Na skupu je bilo prisutno stotinjak gostiju iz cijele regije, a u ime Knjižničarskog društva Varaždinske županije skupu su prisustvovali Irena Gotal i Ljiljana Hajdin.

Skup je vrlo svečano, nakon izvođenja nacionalne himne, otvorila predsjednica ZKD-a mr. sc. Blaženka Peradenić-Kotur. Nakon formalnog otvaranja prisutnima se videoporukom obratila i Glòria Pérez-Salmerón, predsjednica Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA-e).

Program Okruglog stola osmišljen je kao tri povezana tematska bloka i to:

- Knjižničarska društva danas
- Mladi knjižničari, profesionalci
- Dvojna uloga ravnatelja knjižnice i člana profesionalnog društva.

U prvom tematskom bloku naglasak je bio na ulozi i razvoju knjižničarskih društava u skladu sa suvremenim zahtjevima te predstavljanje knjižničarskih društava u zemlji i regiji. U ovom dijelu održana su četiri pozvana predavanja predstavnika knjižničarskih društava iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije. Prezentirane su i istaknute posebnosti i aktivnosti regionalnih društava s primjerima dobre prakse radi unapređivanja regionalne suradnje.

Drugi programski blok predstavio je nove informacijske stručnjake – mlade knjižničare i njihovo djelovanje unutar knjižničarskih društava,

što će omogućiti i doprinijeti ne samo razvoju njihovih karijera već i razvoju knjižničarske struke. Ovdje su se predstavila četiri mlada knjižničara iz Hrvatske, Srbije te Bosne i Hercegovine. Unutar ovog su bloka u okviru izlaganja Vesne Vuksan, članice IFLA-ine Posebne interesne skupine novih profesionalaca, predstavljeni zaključci IFLA Global Vision projekta iz 2017. godine vezani uz nove načine zagovaranja i promoviranja knjižničarske struke u medijima.

Posljednji programski blok bio je posvećen dvojnoj ulozi knjižničara: kao ravnatelja knjižnice i kao člana profesionalnog društva. Pet sudionika ovog bloka izložilo je svoja osobna iskustva u vođenju različitih knjižnica za koje su odgovorni te vezu i odgovornost profesionalnoj knjižničarskoj zajednici kojoj također pripadaju. U panel-raspravi sudjelovali su sudionici izlagači zajedno s publikom. Propitivale su se mogućnosti napretka u okvirima danih odgovornosti. Prezentirana su iskustva u vođenju Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Knjižnice grada Zagreba i dviju visokoškolskih knjižnica.

Na kraju rada zaključeno je da je uloga profesionalnog knjižničarskog društva pružiti maksimalni doprinos razvoju knjižničarske profesije i unapređivanju položaja knjižničarske struke na svim razinama djelovanja, i kod korisnika i kod osnivača te šire kulturne zajednice.

*Ljiljana Hajdin
Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
lhajdin@foi.hr*

STRUČNI POSJET KNJIŽNICI URŠULINSKOG SAMOSTANA I KNJIŽNICI OBITELJI BOMBELLES

Sunčano je subotnje jutro, baš kakvo smo i priželjkivali za posjet i razgled ovih zanimljivih varaždinskih knjižnica. Nas nekolicina okupila se na Trgu tradicijskih obrta i dok smo čekali da nam se ostali pridruže, iskoristili smo priliku da prokomentiramo najnovija događanja u našim knjižnicama. Iako nas je malo, ima nas iz svih vrsta knjižnica pa izgleda kao da smo predstavnici svake pojedine vrste.

Prvi posjet planiran je knjižnici uršulinskog samostana. Naše domaćice, s. Mirjam Magdalena Šurjan i s. Irena Jozić, veselo nas dočekuju i već na samom ulazu započinju priču o ovoj bogatoj riznici.

Knjižnica je smještena na prvom katu samostanske zgrade u tri prostorije pod nazivom: Soba A, Soba B i Soba C. U svakoj je od njih građa brižljivo okupljena, obrađena i raspoređena na policama i drvenim ormarima sa staklenim vratima.

Naš obilazak započinje u Sobi C koja udomljuje uglavnom stariju građu. Dok slušamo zanimljivosti koje nam o osnivanju uršulinskog samostana i razvoju knjižnice pripovijeda s. Mirjam Magdalena Šurjan, listamo knjige, brošure, slikovnice i druge zanimljive publikacije koje su, kao prigodna izložba, izdvojene za našu grupu. Djelovanje sestara ovoga reda oduvijek je bilo usmjereno prema opismenjavanju, otvaranju škola i različitih tečajeva za djevojke i žene pa je i građa upravo iz tih područja u velikoj mjeri zastupljena u knjižnici. Tako smo imali priliku vidjeti ne samo kataloge starih učeničkih knjižnica pisane krasopisom, udžbenike i priručnike za nastavu iz razdoblja prije Drugog svjetskog rata, djela lijepe književnosti, igre i knjige za djecu tiskane

u istom razdoblju već i različite brošure o lijepom ponašanju ili modi 19. stoljeća. Najstarije knjige u samostanskoj knjižnici potječu iz 16. stoljeća. Sve dok nije otkrivena knjiga pjesama autora Pierija Valeriana na latinskom jeziku tiskana 1549. godine, vjerovalo se da je najstarija knjiga u knjižnici knjiga *Nachfolge Christi* autora Tome Kempenca tiskana na gotici 1600. godine.

Iz ovog je razdoblja i brošura sv. Ignacija Lojolskog koja sadrži upute o poslušnosti za članove isusovačkog reda. Osobitu pažnju privlači vrlo lijep primjerak *Biblije (Sacra Biblia)* iz 1701. godine tiskane goticom.

Soba B prolazna je, manja prostorija u kojoj je smještena periodika. Većina časopisa je iz vremena prije Drugog svjetskog rata i uglavnom pokriva područje sakralne tematike i pedagogije. Isto se tako ovdje mogu prolistati i časopisi o modi onoga vremena ili oni koji obrađuju teme vezane uz dom i obitelj. Od stranih časopisa prevladavaju oni na njemačkom jeziku, tiskani goticom.

U Sobi A smještena je referentna građa i građa iz 20. stoljeća, a to je ujedno i prostor školske knjižnice. Ovdje su smješteni zatvoreni ormari s dijelom knjižnične građe Katoličke osnovne škole Svete Uršule te stolovi i računala za učenike. Sva je građa obrađena u Metelwin programu.

Nakon što nam je predstavljena knjižnica, u ugodnom, opuštenom ozračju oprštamo se sa sestrama i krećemo prema Gradskom muzeju koji udomljuje knjižnicu plemićke obitelji Bombelles.

S jedinstvenim knjižnim fondom obitelji Bombelles iz dvorca Opeke u Vinici upoznale su nas muzejska savjetnica Spomenka Težak i kustosica na projektu *DETOX* Nataša Mihinjač. U okviru projekta EU Ruralna detoksikacija upoznavanjem bogatstva kulturne baštine – *DETOX* Gradska muzej Varaždin pokrenuo je niz aktivnosti vezanih uz restauraciju ove vrijedne knjižnice. Jedan od ciljeva ovog projekta i jest predstaviti javnosti raznovrstan sadržaj knjižnog fonda s preko 3000 starih i rijetkih knjiga tiskanih od 16. do 20. stoljeća koji je pripadao knjižnici plemićke obitelji Bombelles. Tematski gledano, u ovom interdisciplinarnom knjižnom fondu najzastupljenija su djela lijepe književnosti, a potom slijedi znanstvena literatura iz različitih područja prirodnih, društvenih i primjenjenih

znanosti. Ovdje se mogu pronaći klasici svjetske književnosti, putopisi, biografije, knjige povijesne tematike, prosvjetiteljska literatura s cijelom kolekcijom Voltairea i još mnogo toga. Građa je smještena u obnovljenim, izvornim ormarima iz knjižnice dvorca Opeke. Ono što nam je kao osobit raritet predstavljeno, knjiga je Thomasa Commerforda Martina *The inventions researches and writings of Nikola Tesla: With special reference to his work in polyphase currents and high potential lighting*, u kojoj autor opisuje rad i izume Nikole Tesle. Radi se o drugom izdanju iz 1894. godine, a ono što ovu publikaciju čini neprocjenjivom jest Teslin potpis na ciriličnom pismu koji ovoj rijetkoj knjizi dodaje novu vrijednost. Po riječima kustosice Nateše Mihinjač, Tesla je osobno pregledao probne listove prije tiska i odobrio izdavanje ove knjige.

lighting, u kojoj autor opisuje rad i izume Nikole Tesle. Radi se o drugom izdanju iz 1894. godine, a ono što ovu publikaciju čini neprocjenjivom jest Teslin potpis na ciriličnom pismu koji ovoj rijetkoj knjizi dodaje novu vrijednost. Po riječima kustosice Nateše Mihinjač, Tesla je osobno pregledao probne listove prije tiska i odobrio izdavanje ove knjige.

U veselom raspoloženju i puni upečatljivih dojmova završavamo naš posjet do nekog idućeg sastanka i druženja.

Ljiljana Hajdin

Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
lhajdin@foi.hr

IZ POVIJESTI KNJIŽNIČARSTVA

2

VANDA MILČETIĆ - PRVA UPRAVITELJICA VARAŽDINSKE GRADSKE KNJIŽNICE (Uz stotu obljetnicu rođenja)

Gospođa Vanda Milčetić, rođ. Wolf (1918.-2009.) tri je desetljeća obnašala najodgovorniju funkciju u varaždinskoj Gradskoj knjižnici. Rukovodeći ustanovom, pred mali je kolektiv postavljala vrlo visoke ciljeve u želji da Knjižnica ne zaostaje za najuspješnijima. Posljednji intervju s njom objavljen je u *Varaždinskim vijestima* 9. veljače 1984. godine.¹ Iako je već godinama bila u mirovini, povod za razgovor bilo je priznanje koje joj je dodijelio Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske za dugogodišnji uspješan rad. Iz minulih godina u pamćenju joj je ostalo samo ono što je bilo lijepo. Sklonost prema knjižnici i knjižničarskom pozivu razvila je uz supruga Ivana Milčetića, nekadašnjeg tajnika Narodne čitaonice. Uz njegovu podršku, razumijevanje i pomoć lakše je prebrodila sve poteškoće.

Knjižničarsku karijeru započela je u Gradskoj pučkoj knjižnici 1945. godine kao *abiturijent*, a ubrzo joj je povjerena vrlo složena zadaća – profesionalno organiziranje nove, suvremene narodne knjižnice. Gradska knjižnica i čitaonica „Sloboda“ osnovana je 1947. godine. Bogati fond i lijepo uređeni prostori privukli su brojne korisnike, a već iduće godine upravljanje ustanovom povjerenje je toj mladoj knjižničarki. Prateći trendove u knjižničarstvu, vodila je brigu o najmlađim korisnicima za koje je 1958. godine organiziran poseban Dječji odjel. Manjim mjestima bili su namijenjeni sanduci s knjigama kako bi se poticalo čitanje, a naprednije sredine imale su vlastite knjižnice i čitaonice. Postavljeni su temelji matičnoj djelatnosti i koordiniran je rad narodnih i školskih knjižnica, a s vremenom su i tvornice dobile svoje ormariće s knjigama.

Gospođa Vanda Milčetić bila je svjesna koliko je važno usavršavanje te se uključila u rad

Vanda Milčetić (sjedi) i suradnici - Danica Kutnjak i Josip Brlek (dokumentacija Gradske knjižnice Varaždin)

Društva bibliotekara Hrvatske, a 1949. godine imenovana je povjerenikom za grad Varaždin. Time su postavljeni temelji današnjem Knjižničarskom društvu Varaždinske županije. Iste se godine svojim suradnicima javila s Prvog kongresa bibliotekara FNRJ održanog u Ljubljani. Stečeno iskustvo bilo joj je vrlo dragocjeno te je pristala da Gradska knjižnica bude suorganizator 9. redovne godišnje skupštine Društva bibliotekara Hrvatske 1958. godine. Na dvodnevni stručni skup stiglo je stotinjak knjižničara kojima su Varaždinci bili izvrsni domaćini.

S mnogim se knjižničarima dopisivala. Pratila je stručnu literaturu, pisala osvrte na knjige, sudjelovala u radioemisijama, objavljivala članke u novinama i časopisima, organizirala savjetovanja, izlagala na stručnim skupovima. Usavršavala se u Mađarskoj i Danskoj. Sudjelovala je u radu saborske komisije na pripremi Zakona o bibliotekama, surađivala u pripremi *Hrvatske bibliografije*. Studentima Više pedagoške škole u Čakovcu

¹ Pamtim samo lijepo / D. V. // Varaždinske vijesti 40, 2038(9. veljače 1984.), str. 9.

predavala je knjižničarstvo. Zahvaljujući njoj, u Varaždinu su gostovali brojni ugledni književnici i vrsni predavači. Organizirali su se festivali - *Kurirček*, međurepublička književna manifestacija i *Srebrna cesta*. Poticala je obilježavanje značajnih obljetnica, pripremala izložbe temeljene na bogatom i pomno izgrađivanom knjižničnom fondu. Nabava knjižnične građe za nju je bila poseban izazov, a tu je temu obradila pripremajući stručni ispit. Unutar fonda organizirala je posebne cjeline: Zbirku BDI (Bibliotekarstvo – Dokumentacija - Informacija), Ilirsку zbirku, Zavičajnu zbirku „Warasdiniensia“, Zbirku Zvonka Milkovića, dijateku. Knjižnica se mogla pohvaliti bogatom zbirkom novina i časopisa te izdanjima svih akademija.

Vanda Milčetić s uručenom zahvalnicom 1998.
(dokumentacija Gradske knjižnice Varaždin, foto J.Štimac)

Uz zahvalu, za svoj je rad gospođa Vanda Milčetić primila brojna priznanja: Orden zasluge za narod sa srebrnim vijencem, Nagradu Vijeća Saveza sindikata Hrvatske „Pavao Markovac“, Nagradu „8. svibanj“ Skupštine općine Varaždin, a najdraža joj je bila Kukuljevićeva povelja, najviše priznanje u struci. Nije ostao nezapažen ni prijedlog da se njezinim imenom nazove jedna varaždinska ulica. Uvijek je skromno isticala da je postignut uspjeh rezultat zajedničkog rada. Umirovljena je 1978.

godine. S kolegicama s kojima je radila posljednjih godina nastavila se redovito družiti. Susreti u Gradskoj kavani na središnjem trgu odvijali su se prema ustaljenom rasporedu, uvijek u isto vrijeme. U visokim godinama u kojima je poboljevala knjižničarsko okupljanje nastavljeno je u njezinom domu jer zanimanje za zajedničke teme nikada nije splasnulo. Kad su se i ti susreti prorijedili, svojim se knjižničarima javljala u blagdanskom raspoloženju krajem godine, a posljednje dobre želje uputila im je mjesec dana prije smrti. Umrla je u Varaždinu 28. siječnja 2009. godine.

Literatura:

1. Kraš, Marijan. Vanda Milčetić. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 23 1-4(1978-1979), str. 179-180.
2. Pamtim samo lijepo. / D. V. // Varaždinske vijesti 40, 2038(9. veljače 1984.), str. 9.
3. Štimac, Jasmina. In memoriam: Vanda Milčetić rođ. Wolf. // HKD novosti 43(2009). URL: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/96> (9.7.2018.)
4. Štimac, Jasmina. Vanda Milčetić i Knjižničarsko društvo Varaždinske županije. // Kontekst 1(2015), str. 2-4. URL: <http://pubweb.carnet.hr/kdvz/kontekst-12015/> (9.7.2018.)

Jasminka Štimac
j_stimac@net.hr

RAZGOVOR S POVODOM

3

INTERVJU S IRENOM GOTAL – NOVOIZABRANOM PREDSJEDNICOM KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

Na 17. Izbornoj skupštini Knjižničarskog društva Varaždinske županije (dalje: KDVŽ) održanoj 8. lipnja 2018. godine za novu je predsjednicu izabrana Irena Gotal, voditeljica Biskupijske knjižnice u Varaždinu. Tom smo joj prilikom postavili nekoliko pitanja da bi nam se pobliže predstavila.

Pozdravljeni govor na otvaranju izborne skupštine KDVŽ-a u ime domaćina održali su biskup Josip Mrzljak i voditeljica Biskupijske knjižnice Irena Gotal (foto S. Conar)

1. Irena, prije svega, naravno, nekoliko riječi o samoj Knjižnici. Ideja o Biskupijskoj knjižnici seže još u vrijeme prvog varaždinskog biskupa mons. Marka Culeja...

Tako je, ideja o osnivanju Biskupijske knjižnice seže još u vrijeme prvog varaždinskog biskupa mons. Marka Culeja, koji je očito bio senzibiliziran za knjigu i njezinu vrijednost. Biskup Marko zadužio je svećenika Damira Bobovca za početni knjižni fond u vlasništvu mlade Varaždinske biskupije koji je s vremenom rastao ostavštinama umrlih svećenika, donacijama i kupnjom. Godine 2004., kada se u novoizgrađeni Pastoralni centar Varaždinske biskupije doseljavaju prvi stanovnici te

počinju s radom Katehetski ured i Ured za pastoral obitelji s Bračnim savjetovalištem, u Zagrebačkoj ulici 3, u samom centru grada Varaždina, za potrebe knjižnice sagrađen je i prostor čitaonice i spremišta buduće Biskupijske knjižnice. U rujnu 2009. mojim zaposlenjem kreće sustavna inventarizacija, klasifikacija, katalogizacija građe te sve ono što obuhvaća stručni knjižničarski rad. Pošto su ostvareni svi potrebni propisani uvjeti, Knjižnica je formalno 30. studenoga 2012. dekretom biskupa mons. Josipa Mrzljaka osnovana kao specijalna knjižnica u sastavu Varaždinske biskupije. Početkom 2014. godine naš mali tim povećan je za još jednog člana zapošljavanjem Ivane Andželković na mjesto dipl. knjižničarke. Biskupijska knjižnica, stoga, danas broji dvije osobe iz struke i našeg predstojnika preč. Bobovca koji, prema važećem Pravilniku o radu Biskupijske knjižnice, zastupa osnivača Knjižnice. Svakako ovdje moram spomenuti kako nerijetko imamo pomoći raznih volontera, čijim se uslugama najčešće koristimo u većim zahvatima, kakvih je do sada bilo poprilično.

2. S obzirom na to da je u usporedbi s brojem knjižničara koji su zaposleni u narodnim i školskim knjižnicama tek mali broj kolega knjižničara zaposlen u specijalnim knjižnicama, bilo bi korisno predstaviti tebe kao knjižničarku zaposlenu u jednoj takvoj knjižnici. Što je to posebno u Biskupijskoj knjižnici?

Često se znam našaliti kako smo mi iz specijalnih knjižnica stvarno pravi „specijalci“ jer se uvelike razlikujemo od drugih knjižnica. Iz mojeg skromnog iskustva i razgovora s kolegama koji rade u raznim specijalnim knjižnicama, rekla bih da je svaka specijalna knjižnica specijalna na svoj način. Najčešće se takve knjižnice osnivaju kao knjižnice u sastavu neke institucije pa se nerijetko događa da u takvom okruženju moraju tražiti „svoje mjesto pod suncem“. Kada pak specijalnu knjižnicu osniva

vjerska zajednica, posebnost je utoliko veća jer, osim propisa civilnog zakonodavca, mora poštovati i dodatne kanonske propise i propise relevantnih tijela unutar svoje vjerske zajednice.

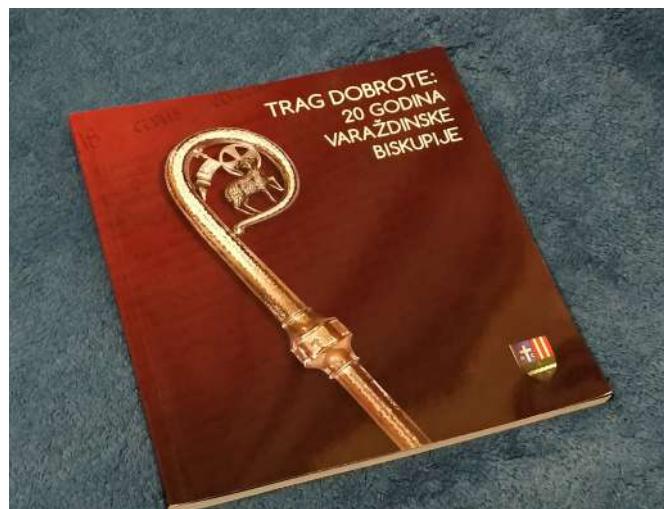
Prema meni dostupnim podacima u Republici Hrvatskoj mi smo jedina Biskupijska knjižnica koja djeluje kao specijalna knjižnica, a da nije ujedno i visokoškolska. Zbog te činjenice u mnogim smo pitanjima „probijali led“, a zasigurno nam predstoje još mnoge poteškoće. Posebnosti Biskupijske knjižnice su višestruke: od specifične vrste građe u sadržajnom i u baštinskom smislu, jer posjedujemo velike količine stare i vrijedne građe koja zahtijeva poseban način postupanja i zaštite, do svakodnevnog rada s korisnicima i pružanja usluga te savjetodavne uloge. Naime, župe diljem Varaždinske biskupije nerijetko su vlasnice knjižne građe te u nama pronalaze stručnu pomoć kako bi ispravno postupale s građom, njezinom obradom ili pak zaštitom. Unutar institucije nastojimo kvalitetno surađivati s kolegama u svim projektima koji se tiču Varaždinske biskupije, a da oni svoje uporište nalaze u našoj građi ili nekom drugom aspektu rada Biskupijske knjižnice. Budući da se Varaždinska biskupija bavi ujedno i nakladničkom djelatnošću, i taj posao prolazi također kroz naše ruke.

3. Ove je godine obilježena 20. godišnjica Varaždinske biskupije, a u katalogu velike slavljeničke izložbe kojom je godišnjica popraćena pojavljuje se i tvoje ime. Koje aktivnosti stoje iza tvog angažmana?

Navedena me je izložba unatrag punih 20 mjeseci uvelike udaljila od mojih redovnih i svakodnevnih zaduženja i poslova u Knjižnici. Uz količinu vremena koje sam trošila na pripremu izložbe, u Knjižnici sam uspjevala odradivati samo ono najnužnije i neophodno da bi knjižnica mogla nesmetano funkcionirati. Naravno da moram spomenuti kako je kolegica Ivana stoga velik dio posla preuzeila na sebe i na tome sam joj iskreno zahvalna.

Moj angažman na izložbi obuhvaćao je sve što je potrebno da bi jedna izložba mogla biti predstavljena javnosti, a taj posao radila sam s još dvoje kolega iz drugih ureda naše Biskupije. Dakle, od same ideje kako će izložba izgledati, traženja i biranja izložaka, komunikacije s dizajnerom koji je naše ideje tada trebao i vizualno ostvariti, komunikacije sa svima koji su na bilo koji način unutar institucije bila zaduženi za obilježavanje

20. obljetnice, izrade i uređivanje kataloga izložbe, suradnje s institucijama koje su ugostili izložbu (Gradski muzej Varaždin, Muzej Međimurja Čakovec, Muzej grada Koprivnice, Grad i župa Lepoglava), dogovora s izvođačima na otvaranju izložbe pa čak sve do odabira hrane i pića koji će tom prilikom biti servirani. Taj posao bio je jako zahtjevan, ali sam sretna što sam imala priliku doživjeti takvo iskustvo, upoznati mnoge zanimljive ljudi. Nadam se da je i izložba ostavila neki trag u ljudima (njih više od 6000, prema nama dostupnim podacima) jer je i naziv izložbe „Trag dobrote“.

Naslovni katalog izložbe "Trag dobrote" povodom 20 godina Varaždinske biskupije. Odgovorni za koncepciju i pripremu: Vladimir Cesar, Irena Gotal i Anita Treščec.
(foto J. Kelava)

4. Činjenica da je Knjižnica odsada otvorena za građanstvo, donijela je nove perspektive u poslovanju. Kako se snalazite i jesu li dosadašnja iskustva pozitivna?

Broj korisnika polako raste iz tjedna u tjedan i ta činjenica nas jako veseli. S obzirom na to da smo zaposlene samo nas dvije, ponekad je doista teško uspjeti odraditi sve potrebne poslove i biti korisnicima na usluzi. Zato nam je i radno vrijeme za korisnike dosta kratko, no i to se možda s vremenom promijeni. Rad s korisnicima donio je novu dinamiku u svakodnevnicu, a dosadašnja iskustva su nadasve pozitivna.

5. Koriste li korisnici Biskupijske knjižnice i nove elektroničke medije?

Koriste, no sigurno u manjoj mjeri nego što je to u narodnim ili školskim knjižnicama. Na elektroničkim medijima ni nema tako mnogo građe koja bi mogla ući u naš fond da bismo je mogli

nuditi. Svakako, u tom segmentu najviše prednjači online dostupna građa na koju ponekad upućujemo svoje korisnike.

6. Kako ocjenjuješ suradnju Biskupijske knjižnice s drugim knjižnicama i sličnim ustanovama?

Misljam da smo ostvarili vrlo kvalitetnu suradnju s mnogim srodnim ustanovama. Prije svega, to su knjižnice u našem okruženju, bez obzira na vrstu. Usluga međuknjnične posudbe koju nudimo korisnicima sigurno je u tom smislu odigrala važnu ulogu. Vrlo tjesno surađujemo i s knjižnicama koje je osnovala Katolička crkva diljem Hrvatske te s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom, s kojom nerijetko kontaktiramo tražeći savjet i pomoć. Iako nije direktno nadležna za naš segment knjižničarske djelatnosti, Matična služba Varaždinske gradske knjižnice od samih nam je početaka bila na usluzi i na tome smo iskreno zahvalni. Određene oblike suradnje ostvarili smo i s raznim kulturnim i znanstvenim ustanovama, kao što su Hrvatski državni arhiv, HAZU Varaždin, Konzervatorski odjel u Varaždinu, Gradski muzej Varaždin i dr. Susreti s našim kolegama iz struke ili pak kulturnog i znanstvenog miljea uvijek su obogaćenje i nerijetko prerastaju u prijateljstva te rađaju nove ideje i planove za budućnost.

7. Knjižničarska populacija okuplja se u svom stručnom udruženju, a to je Hrvatsko knjižničarsko društvo i njegova aktivnost pokriva sve oblike stručnog djelovanja. Pripomažu mu regionalna društva, među kojima se ubraja i KDVŽ. Svjesna si da se dolaskom na poziciju predsjednice KDVŽ upisuješ na podužu listu dosadašnjih kolega i kolegica koji su prije tebe obnašali ovu dužnost. Kakva je po tvojoj procjeni trenutna situacija u Društvu? To jest, što si dobrog baštinila, a gdje još vidiš mesta za napredak?

Moram priznati da sam dužnost preuzeala ne znajući doista što me čeka. To je najiskreniji odgovor. Mnogo sam razmišljala kad mi je bivša predsjednica predložila da razmislim o tome i odluka nije bila nimalo jednostavna. Još uvijek hvatam konce i tu i tamo iskrne pokoji problem. Oni su prije svega administrativne naravi i to polako rješavamo, stavku po stavku. Mnogo sam naučila o neprofitnim organizacijama i njihovom djelovanju

u posljednje vrijeme (smijeh...).

Naravno, mnogo je toga dobrog u našem Društvu, mnogo pozitivnog je učinjeno, a najveće dobro su članovi – ljudi koji zajedničkim snagama mogu činiti čuda. Svatko od nas ima svoju životnu priču i poslovnu situaciju te se često ne možemo do kraja razumjeti i uživjeti u priču onoga drugoga. Članovi Društva su vrhunski stručnjaci koje treba samo malo dodatno motivirati, podsjetiti ih koliko su doista stručni u onome što rade svakodnevno te koliko su bogato iskustvo stekli svakodnevnim radom. Smatram da u Društvu ima mjesta „izraziti se“ i stručno se nadograđivati. Prije svega, to je moguće putem *Konteksta* ili pak stručnih edukacija koje je do sada Društvo, samostalno ili u suradnji s drugima, organiziralo i što će nastojati činiti i dalje. Također, smatram da moramo više poraditi na prezentaciji Društva „prema van“, u javnosti, u raznim smjerovima. Na nama je da prezentiramo knjižničarsku struku u našoj lokalnoj zajednici, na svome radnom mjestu, ali isto tako da Društvo učinimo prepoznatljivim i aktivno se uključimo u postojeće manifestacije ili pak sami osmislimo neke buduće manifestacije koje promoviraju knjigu i čitanje, ljubav prema pisanoj riječi i prema informacijama. Stoga bih željela da se u Društvo uključe i mladi kolege koji se tek školju ili ulaze u struku jer nam svježa snaga i nove ideje itekako mogu pomoći u ovome segmentu.

Sastanak Glavnog odbora KDVŽ-a
(foto I. Andelković)

8. Za predsjednicu Društva izabrana si na Izbornoj skupštini KDVŽ-a koja je nedavno održana u blizini Biskupijske knjižnice, u lijepom i velikom prostoru Pastoralnog centra Varaždinske županije. Ali nije Biskupija ustupila samo prostor za održavanje skupštine

knjižničara, nego je na samome početku, u ime domaćina, članove Društva osobno pozdravio varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak. To je, osim znaka dobrodošlice, ujedno bio i znak podrške knjižničarskoj profesiji. Koliko je knjižničaru zaposlenom u jednoj biskupijskoj knjižnici važna podrška samog poglavara biskupije?

Svakako da je važna. Naš Otac biskup to je višestruko i dokazao. Prije svega njegova podrška ocrtava se u činjenici da je prvi među biskupima u Republici Hrvatskoj otvorio vrata jedne biskupijske knjižnice za javnost, zaposlio stručni kadar i neprestano odvaja financijska sredstva da bi ona mogla nesmetano obavljati svoje poslanje. Nerijetko je Crkva stoljećima bila jedina čuvarica pisane baštine i to može činiti i danas na nov i izmijenjen način, uz pomoć modernih tehnologija i, svakako, uz pomoć knjižnica i knjižničara. Toga je naš biskup itekako svjestan i otvoren za suradnju te sam mu na tome iskreno zahvalna.

9. Lijepo je raditi u okolini koja te podržava jer se to zacijelo odražava i na ukupni rezultat poslovanja. Spomenula si da će stoga i dio aktivnosti KDVŽ-a u idućem razdoblju biti baš rad na tome da se knjižničarska struka još više približi široj društvenoj zajednici. Kad društvo prepozna potrebu za uslugama koje im knjižnica može ponuditi, tada će biti lakše namaknuti sredstva da se cjelokupna djelatnost unaprijedi.

Mislim da je društvo općenito premalo informirano o radu knjižničara pa je zato i struka nedovoljno pozitivno valorizirana. Društvo je dosada tražilo načine kako da prezentira svoj rad i rad

svojih članova putem modernih sredstava društvene komunikacije. Prije svega to se čini uređivanjem web-stranice koja donosi osnovne informacije o Društvu i novostima koje se događaju, zatim putem društvene mreže Facebook, a svakako u tom smislu valja spomenuti i *Kontekst*, časopis Knjižničarskog društva Varaždinske županije u kojem će ovaj tekst biti objavljen. Smatram da je *Kontekst*, koji je za sada dostupan isključivo u elektroničkom izdanju, dobar način da se šira javnost upozna s našom strukom jer nudi pregršt tema iz raznih segmenata bibliotekarske struke s nebrojenim primjerima dobre prakse i tekstova koji obogaćuju opću kulturu. Iduće godine planiramo izdavanje jubilarnog 5. broja, a posebno bi me radovalo da taj broj doživi i svoje tiskano izdanje. Iskoristit ću ovu priliku i pozvati kolegice i kolege iz stručne knjižničarske zajednice, kao i druge kulturne i znanstvene djelatnike s područja Varaždinske županije, ali i šire, da nam se pridruže kako bi naš *Kontekst* postao još bogatiji i kvalitetniji.

10. Zahvaljujem ti na razgovoru!

*Razgovor vodila: Janja Kelava
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
janja.kelava72@gmail.com*

IZ NARODNIH KNJIŽNICA

4

KAKO SMO SPOJILI 180 GODINA PRVE ILIRSKE ČITAONICE I MEĐUNARODNI DAN TURISTIČKIH VODIČA

Varaždin je u preporodnom pokretu zauzimao istaknuto mjesto. Ideju ilirizma oduševljeno je prihvatio i Metel Ožegović te 15. siječnja 1838. godine pozvao Varaždince k osnivanju narodnog društva koje će imati kao cilj očuvanje ilirske (tj. hrvatske) književnosti i jezika. Tako je nastala prva ilirska čitaonica.

Varaždinska gradska knjižnica, koja je nasljednica spomenute ilirske čitaonice pa danas s pravom nosi ime Metela Ožegovića, obilježit će nizom događaja tijekom 2018. godine 180 godina od osnutka prve ilirske čitaonice u Hrvatskoj. Najavljujući taj veliki jubilej, u suradnji Varaždinske gradske knjižnice i varaždinskih turističkih vodiča organizirano je razgledavanje same knjižnice.

Naime, ponukana spominjanjem skorašnjeg preseljenja Gradske knjižnice u nove prostore, Udruga turističkih vodiča i pratitelja Varaždin odlučila je ove godine uz Međunarodni dan turističkih vodiča na poseban način predstaviti građanstvu baš Knjižnicu budući da se dobar dio njene povijesti veže i uz zgradu u kojoj se do dalnjega nalazi, a to je zgrada varaždinskog Kazališta.

Međunarodni dan turističkih vodiča obilježen je prvi put 1990. godine u 15 zemalja širom svijeta. Otada svake 21. veljače Međunarodni savez udruga turističkih vodiča potiče na organiziranje turističkog razgledavanja na lokalnoj razini – tako se širem građanstvu približava profesija turističkih vodiča.

U Varaždinu se već niz godina organizira obilježavanje tog, za turističke vodiče posebno važnog dana, a sve je počelo besplatnim razgledavanjem grada tijekom kojega građani nerijetko „ponovo otkrivaju“ svoj grad. Ustvari, vodići svojim sugrađanima pojašnjavaju, uz zanimljive priče, što sve danas u Varaždinu imamo (sačuvano), čemu to zapravo služi, kako je to sagrađeno... i zašto je sagrađeno... i još mnogo toga. Građani svoju sliku grada na ovaj način dopunjaju i obogaćuju poput mozaika u koji se nadodaju novi kamenčići pa slika postaje bogatija i jasnija. Nerijetko posjetitelji tijekom razgledavanja osvijeste činjenicu kako pored mnogih stvari prolazimo više-manje svakodnevno i uzimamo ih zdravo za gotovo, ali sada, u svjetlu novih priča, mnoge od njih dobivaju novu dimenziju.

Razgledavanju samoga grada s vremenom je nadodana još jedna mogućnost: svake se godine građanstvu posebno predstavi neka od važnih ustanova/institucija/građevina. Za tu priliku vodiči prođu posebnu edukaciju učeći o povijesti te zgrade i ustanove, o njenom funkcioniranju, postignućima i planovima za budućnost. Varaždinci i njihovi gosti imali su dosada priliku na taj način pobliže upoznati

Gradsku vijećnicu, Županijsku palaču, Hrvatsko narodno kazalište Varaždin, uršulinski samostan, Glazbenu školu u palači Erdödy, Vojarnu "Ivan V. Drašković" u Optujskoj... i, ove godine, Gradsku knjižnicu i čitaonicu "Metel Ožegović".

Iako su na planu edukacije bili odraćeni svi odjeli Knjižnice, zbog vremenske je ograničenosti, dakle, iz praktičnih razloga, u razgledavanje bio uključen samo Odjel za odrasle. I tako bi već na početku priče građani saznali da je Knjižnica danas ustvari smještena u zgradici Kazališta i da joj zbog nedostatka prostora, nakon nekoliko dosadašnjih selidbi, predstoji i najnovija, kako je najavljeni, u prostore bivše Varteksove robne kuće City centar na Franjevačkom trgu. Ono što je građanima i dalje na raspolaganju, na aktualnoj lokaciji, moglo se razgledati uz stručno vodstvo.

Uz portret osnivača Metela Ožegovića i izvorni tekst njegova *Poziva* iz 1838. godine, a s pogledom na sačuvane izabrane primjerke knjiga iz tog najranijeg ilirskog razdoblja, koji se shodno svojoj važnosti čuvaju u staklenim ormarima pod ključem, posjetitelji bi saslušali početak povijesti knjižnice.

Prolaskom kroz sljedeće prostorije nastavljalo bi se upoznavanje s načinom na koji knjižnica funkcioniра danas, tj. gdje se i kako što obavlja, gdje su smještene posebne zbirke, no ono što svakog posjetitelja najviše zanima je kako izgleda „tamo otraga“ kamo inače ulazi samo zaposleno osoblje. Upravo to i jest cilj akcije koju organizira Udruga vodiča: da se na jedan dan i za građanstvo otvore vrata koja su im inače zatvorena. Pa da vide što je „iza pozornice“. A ono što bi ih tamo dočekalo impresivna je količina knjiga smještena na tri razine, u prizemlju, na katu i u podrumu. Šlag

Grupa posjetitelja i vodiča. Treća slijeva je predsjednica Društva turističkih vodiča i turističkih pratitelja Varaždin Aleksandra Cmrečki, inicijator dogadaja.

na kraju bila bi kancelarija u kojoj su smještene spomeničke zbirke. U toj prostoriji knjige doslovce prekrivaju zidove od poda do stropa, a kao kuriozitet valjalo bi napomenuti da je u sklopu Krklecove zbirke knjižnica na poklon dobila i njegov pisaci stol, što cijeloj kancelariji daje poseban ton. Uz bok Krklecu, tu su smještene još i druge važne zbirke, da spomenemo najvaraždinskog pjesnika Zvonka Milkovića i čuvenog glazbenog pedagoga Marijana Zubera.

Posjete Knjižnici inače su na popisu redovnih djelatnosti, a najbrojniji su posjetitelji školske grupe. Ono što se najlakše zapamti pa postane uspomena na posjet knjižnici su „rekorderi među knjigama“, poput najdeblje knjige, najveće, najstarije itd. No, na ovaj dan posjetiteljima je bilo ponuđeno nešto što na licu ostavlja neizbrisiv trag pri sjećanju – a to su krivo sročeni naslovi knjiga koje su korisnici Knjižnice godinama dolazili tražiti... a sada su pobrojani na jednom šaljivom plakatu. Ponekad se dogodi lapsus linguae pa korisnik dođe u Knjižnicu želeći posuditi npr. *Olijadu* ili *Don Kojota*... no dogode se i veći propusti kod kojih se i knjižničar mora zamisliti dok ne odgonetne pravi naslov knjige...

Janja Kelava

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
janja.kelava72@gmail.com

Gradska knjižnica i čitaonica

Mesec ožujak

Varaždin

1838. - 2018.

DVIJE EDUKACIJSKE RADIONICE U GRADSKOJ KNJIŽNICI I ČITAONICI „METEL OŽEGOVIĆ“ VARAŽDIN

Tijekom svibnja 2018. godine Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ bila je organizator i domaćin dviju edukacijskih radionica u kojima su sudjelovali knjižničari Varaždinske i Međimurske županije.

Prva radionica, *Nove tehnologije u radu s djecom i mladima*, održana je 4. svibnja 2018. godine u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj, a prisustvovalo joj je 20 knjižničara iz osnovnoškolskih, srednjoškolskih i narodnih knjižnica Varaždinske županije.

Predavačice Alka Stropnik, viša knjižničarka, suradnica za školske knjižnice iz Matične i razvojne službe Knjižnica grada Zagreba, te Ana Sudarević, stručna suradnica knjižničarka iz Osnovne škole Dubovac, ponudile su niz ideja i aktivnosti koje se mogu primijeniti pri planiranju i realizaciji radionica u radu s djecom i mladima.

Nizom praktičnih primjera upotrebe interaktivnih web-alata *Storybird*, *Glogster*, *Issuu* i *Kahoot* pokazale su kako se nastavni sadržaji mogu usvajati putem raznih igara i kvizova razvijajući pritom spoznaje i vještine djece, potičući ih na suradnju s ostalim učenicima i nastavnicima.

Predavačice Alka Stropnik i Ana Sudarević

Radionica „Nove tehnologije u radu s djecom i mladima“ u studijskoj čitaonici Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin

Druga radionica održana je u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom koja, kao središnja matična ustanova u Republici Hrvatskoj, ima zakonsku obvezu prikupljanja i obrađivanja statističkih podataka o radu svih vrsta knjižnica.

U tu svrhu programiran je Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica usklađen s važećim ISO normama te je tijekom 2017. godine započeo testni unos podataka u Sustav.

Budući da su knjižničari prilikom unosa nailazili na mnoge dvojbe i nedoumice, nadogradnjom novih modula 2018. prišlo se organizaciji edukacijskih radionica kako bi unos podataka tekao što brže i točnije.

Za narodne knjižnice Varaždinske županije radionica je održana 29. svibnja 2018. u Gradskoj knjižnici i čitaonici „Metel Ožegović“, a vodila ju je Dunja Marija Gabriel, savjetnica za narodne knjižnice pri Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo. Nazočile su joj ravnateljice i predstavnice narodnih knjižnica u Varaždinskoj županiji (Ivanec, Ludbreg, Lepoglava, Novi Marof, Varaždin).

Istog dana održana je i edukacija za školske knjižnice u novoopremljenoj informatičkoj učionici Graditeljske, prirodoslovne i rudarske škole u Varaždinu, a prisustvovao joj je 31 knjižničar iz škola Varaždinske i Međimurske županije. Radionicu je vodila Frida Bišćan, savjetnica za školske knjižnice.

Knjižničari su upoznati sa svrhom i radom Sustava te su aktivnim sudjelovanjem u interakciji sa savjetnicama opravdali potrebu organiziranja radionice, a ujedno su doprinijeli i njenom uspjehu.

Andreja Toljan
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
andreja-4@net.hr

IGRAČKE U ODJELU ZA DJECU GRADSKE KNJIŽNICE I ČITAONICE „METEL OŽEGOVIĆ“ VARAŽDIN

Odjel za djecu Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin počeo je, prema podacima iz Dnevnika rada Dječjeg odjela, sa stvarnim radom 22. prosinca 1958. godine. Do službenog otvorenja Odjela u listopadu 1959. godine upisalo se 1229 djece, a u knjigu inventara 4002 knjige.¹ U prostorijama Odjela odvijale su se brojne aktivnosti vezane uz popularizaciju čitanja i literarno stvaralaštvo učenika osnovnih škola. Međutim, igre i igračke u to se doba nigdje ne spominju.

Krajem šezdesetih godina 20. stoljeća dolazi, paralelno sa širenjem dostupnosti televizijskih programa, do pada broja članova. Dok je 1965. godine bilo upisano 1461 dijete, kraj 1970. Odjel za djecu Varaždinske gradske knjižnice završava s tek 1124 člana.²

Odjel za djecu u vili Bedeković, puzzle

Prateći tadašnje trendove u knjižničarstvu i modernoj pedagogiji, zagrebački su knjižničari prepoznali upravo igru i igračku kao način da ponovno privuku djecu u knjižnice: „Već početkom 70-ih godina prošlog stoljeća Knjižnica Medveščak je u okvirima pedagoško-animatorskog rada uvela u rad s djecom neknjižnu građu. Nakon promišljenih priprema, uz slikovnicu i igračka postaje temeljni odgojno-obrazovni sadržaj za predškolsku djecu – korisnike knjižnice.“³ Sustavan rad na uvođenju

¹ Usp. Vuković, Jasenka. Dječji odjel Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda“ Varaždin: Povijesni razvoj, sadašnjost i perspektive. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin 1(1995), str. 69–87.

² Isto, str. 76.

³ Mikićić, Sanja; Polanski, Diana. Obrada trodimenzionalne didaktičke građe u Knjižnicama grada Zagreba. // Knjižnice u procjepu: stručna obrada građe: zbornik radova / glavna urednica Dunja Holcer. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije, 2014. Str. 86.

igre i igračke u dječje odjele narodnih knjižnica na području tadašnje općine Medveščak pokazao je rezultate već za nekoliko godina. Tijekom 1976. u Odjel za djecu Knjižnice Medveščak bilo je upisano 60 % od ukupnog broja osnovaca te gotovo 22 % od ukupnog broja svih predškolaca starosti 3 - 6 godina.⁴

Za usporedbu, sedam godina kasnije, 1983. godine, u Odjel za djecu Varaždinske gradske knjižnice učlanjeno je 1578 djece, od toga 30 predškolske dobi. Dakle, samo 17 % učenika osnovnih škola s područja tadašnje općine Varaždin i 2 % djece predškolskog uzrasta koristilo se uslugama narodne knjižnice.⁵

Prvi pokušaj osuvremenjivanja koncepcije rada Odjela za djecu Gradske knjižnice Varaždin učinjen je 1985. godine. Tada je u prostoru čitaonice organizirana igraonica za djecu uzrasta 4 – 6 godina u suradnji s Općinskom konferencijom Saveza društava „Naša djeca“. Aktivnosti su se održavale svaku srijedu od 16 do 18 sati (osim u svibnju i kolovozu), a posjećivalo ih je u prosjeku 30 djece. Igraonica nakratko prestaje s radom u svibnju 1986. godine radi preuređivanja prostorija.⁶

Za potrebe igraonice nabavljeni su i prve igračke u povijesti Odjela za djecu. Kupljene su tri veće lutke, set posuđa za dječju kuhinju, nekoliko didaktičkih igara te veći komplet drvenih konstrukcijskih elemenata. Igračke nisu bile inventarizirane ni katalogizirane.

Uvođenje igre i igračke u svakodnevnicu Odjela za djecu vrlo brzo daje pozitivne rezultate. U odnosu na spomenuto 1983., tijekom 1985. godine broj upisane djece predškolske dobi udvostručio se (59 djece).⁷

Tijekom 1989. godine nabavljeni su kompleti didaktičkih igara koje je proizvodila Školska knjiga: nekoliko društvenih igara, slagalica i manjih konstruktora. Ni te igračke u prvo vrijeme uporabe nisu bile inventarizirane.

U proljeće 1991. jedina diplomirana knjižničarka zaposlena u Odjelu za djecu odlazi u

⁴ Usp. Bručić-Dvoršak, Stanka. Kako je nastala igroteka u Odjelu za djecu Knjižnice Medveščak u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 22, 1-4(1976), str. 32.

⁵ Usp. Vuković, Jasenka. Nav. dj., str. 77.

⁶ Usp. isto, str. 76.

⁷ Usp. isto, str. 77.

Knjižnicu Medveščak po savjete kako obrađivati igračke. Tada se izrađuje posebna knjiga inventara koja se koristi i danas. Prve igračke upisane su u inventar 30. srpnja 1991. godine. Svaka igračka upisana u knjigu inventara ima dvostruku klasifikacijsku oznaku koja je osmišljena u Knjižnici Medveščak, a koristi se i unutar cijelog sustava Knjižnica grada Zagreba.⁸

Prva se oznaka odnosi na funkciju igračke, prema kojoj se igračka razvrstava u jednu od šest grupa:

1. motoričke igračke (MOT)
2. konstrukcijske igračke (KON)
3. imitativne igračke (IMI)
4. senzorne igračke (SEN)
5. društvene igračke (DRU)
6. obrazovne igračke (OBR).

Broj uz oznaku funkcije igračke označava dob djeteta kojem je igračka namijenjena, pa tako razlikujemo igračke za sljedeće dobne skupine:

1. 0 – 3 godine
2. 3 godine
3. 4 godine
4. 5 godina
5. 6 godina
6. 7 + godina.⁹

Signaturu ispisujemo na omotu igračke te, ako je moguće, na samoj igrački na manje vidljivom mjestu. Ispod nje ispisujemo inventarni broj te broj sastavnih dijelova. I na dijelove igračaka koji nisu presitni ispisujemo inventarni broj jer nam to olakšava sređivanje fonda. Zasad igračke ne katalogiziramo. U rubrici „Napomena“ u knjizi inventara navodimo sastavne dijelove igračke kako bi nam predstojeća katalogizacija bila lakša. Sve se igračke koriste isključivo u igraonici jer ne postoje potrebni prostorni i tehnički uvjeti za njihovu posudbu.

Krajem prvog polugodišta 2018. godine u knjigu inventara Odjela za djecu bilo je upisano 750 igračaka. Otpisano ih je 20, a 30 ih se nalazi u Ogranku Banfica. Dakle, najmlađi korisnici Odjela za djecu imaju na raspolaganju respektabilan fond od 700 igračaka.¹⁰ Nesumnjivo je da su posljednjih godina broj i kvaliteta fonda igračaka doprinijeli velikom povećanju udjela djece predškolske dobi u strukturi članova Odjela za djecu. Tako smo 2017. godinu završili s 315 članova predškolske dobi, što je oko 17 % od ukupnog broja članova.¹¹ Budući

⁸ Usp. Mikačić, Sanja; Polanski, Diana. Nav. dj., str. 90.

⁹ Usp. isto.

¹⁰ Knjiga inventara igračaka Odjela za djecu

¹¹ Godišnje izvješće o radu Gradske knjižnice Varaždin za 2017.

da neka djeca dolaze na slobodnu igru s roditeljima s iskaznicom jednog od roditelja ili starije braće, pravi broj korisnika fonda igračaka još je i veći.

Stalni termini vođene igraonice srijedom poslijepodne pod vodstvom diplomiranih knjižničarki tijekom školske godine kontinuirani su oblik pedagoško-animatorskog rada koji se održava već tri desetljeća te je odigrao veliku ulogu u promociji igračke kao knjižnične građe ravnopravne slikovnici. Zamjećujemo i sve veći broj dolazaka roditelja s djecom rane predškolske dobi na slobodno igranje, po vlastitom nahođenju, u različito doba dana, a naročito petkom poslijepodne i subotom prijepodne. Uobičajeni broj djece i roditelja koji dnevno koriste igraonicu kreće se od 10 do 15, a subotom i više od 20. Roditelji i djeca zadovoljni su fondom igračaka te se prema njima pažljivo odnose.

Možemo zaključiti da je tijekom posljednja tri desetljeća postojanja Odjela za djecu Gradske knjižnice Varaždin sustavnom nabavkom igračaka došlo do stvaranja privlačnog, velikog i kvalitetnog fonda jednog segmenta neknjižne građe. On jako doprinosi ranom dolasku najmlađih Varaždinaca u dječju knjižnicu te od najmlađe dobi potiče čitanje i korištenje cjelokupnog fonda knjižnice. Naredni korak koji predstoji je stvaranje uvjeta za djelovanje igroteke.

Literatura:

1. Bručić-Dvoršak, Stanka. Kako je nastala igroteka u Odjelu za djecu Knjižnice Medveščak u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 22, 1 - 4(1976), str. 23-32.
2. Mikačić, Sanja; Polanski, Diana. Obrada trodimenzionalne didaktičke građe u Knjižnicama grada Zagreba. // Knjižnice u procjepu: stručna obrada građe: zbornik radova / glavna urednica Dunja Holcer. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavače županije, 2014. Str. 84-98.
3. Vuković, Jasenka. Dječji odjel Gradske knjižnice i čitaonice „Sloboda“ Varaždin: Povijesni razvoj, sadašnjost i perspektive. // Godišnjak Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin 1(1995), str. 69-87.

Jasenka Vuković-Tomašek
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
jvtomasek13@gmail.com

NOĆ KNJIGE U OGRANKU BANFICA

23. travnja 2018. u 19 sati otvorena je u ogranku naše knjižnice na Banfici izložba fotografija Krune Sudeca – *Tišina i nada/sakralni motivi*. Serijom od 22 crno-bijelih fotografija formata 24 x 24 cm autor je dojmljivo predstavio motive/detalje iz crkvi u Varaždinu i okolicu. Izložbu upotpunjuje posebno izabrani "soundtrack": Vassilis Tsabropoulos, Jan Garbarek & Hilliard Ensemble, Trio Mediæval... – sakralno sakralnom!

Ili, kako u katalogu izložbe piše književnik Darko Milošić: "Pred njima (fotografijama, op. a.)

bi najmudrije bilo stajati u potpunoj tišini, i dopustiti im da iz nas neprimjetno istisnu buku kojom smo ispunjeni već toliko dugo da je nismo zapravo više ni svjesni..."

Dražen Sokolić

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
drazen.sokolic@knjiznica-vz.hr

PREDSTAVLJANJE ZBIRKI POEZIJE LJUBICE RIBIĆ I MILANA NOVAKA

Pomalo neobično, multimedijsko predstavljanje dviju zbirki poezije, *Ona* Ljubice Ribić i *Tišina* Milana Novaka, održano je 30. kolovoza 2018. godine u Gradskoj knjižnici Ivana Belostenca Lepoglava. Autori su riječju, glazbom, slikom i pokretom interpretirali pjesme iz svojih najnovijih zbirki.

Ljubica Ribić rođena je u Varaždinu, u kojem i danas živi te radi. Nakon Gimnazije upisala se na Fakultet organizacije i informatike. Od prvih spoznajnih trenutaka tražila je izričaj u poeziji, slikarstvu, glazbi. Vječita latalica pronašla je radost u slapovima emocija koje bilježi u trenutku

inspiracije. Svojom poezijom nastupa i gostuje na promocijama i pjesničkim susretima širom regije.

O poeziji Ljubice Ribić govorila je recenzentica dr. sc. Đurđica Gavranović Porobija.

Milan Novak (Maribor, 1965.) čovjek je plesa, poezije i crteža. U svoj život diplomiranog inženjera elektrotehnike upleće razigranost plesnih improvizacija, neomedjenost poezije i snenos crteža. U njegovim djelima nailazimo na duboka razmišljanja o biti, povezanosti s prirodom i "onim nečim"... Pjesme Milana Novaka prikazuju dvojnost ljudske prirode, prirode općenito, vječito prelijevanje crno-bijelog u traženju ravnoteže.

Objavljuje u priznatim književnim časopisima u Sloveniji, zbornicima širom regije te na internetskim portalima.

Nakladnik ovih zbirki pjesama je Udruga za promicanje kulture *Ritam misli*, koja aktivno radi na promociji i afirmaciji pjesnika diljem regije. Široj je publici poznata po organizaciji zanimljivih pjesničkih druženja pod nazivom *Impuls – poezija u kafiću*.

Karmela Geček
Gradska knjižnica Ivana Belostenca Lepoglava
k.vrabac@gmail.com

NOĆ KNJIGE 2018.

Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof pridružila se obilježavanju *Noći knjige 2018.*, manifestaciji koja sedmu godinu zaredom tematizira knjigu i popularizira čitanje. Ovogodišnja tema bila je *Budućnost knjige*. Temom se željelo potaknuti publiku, čitatelje, sudionike, medije i širu javnost na promišljanje o izazovima koje pred knjigu postavlja razvoj suvremene tehnologije te na istraživanje o povezanosti knjige i čitanja sa znanosću, izumima, inovacijama, novim formatima i tehnologija.

U našoj smo knjižnici ugostili Tomislava Beronića koji je predstavio svoj nagrađivani roman *Peta dimenzija*. Roman govori o mladoj znanstvenici koja, istražujući Tesline zavojnice, otkriva prolaz u petu dimenziju, duhovni dio svemira u kojem su nepromjenjivo zapisani svi događaji iz povijesti civilizacije. Susreti s tektonima, velikanim znanostima i duhovnostima u proteklih dvije tisuće godina, dovode u opasnost i nju i osobe u njenom okruženju. Roman *Peta dimenzija* autora Tomislava Beronića dobio je

nagradu Artefakt koju mu je dodijelila publika na prošlogodišnjoj *Konvenciji fantastike Rikon*, a ima i svoj klub čitatelja koji prate novosti vezane uz roman i rješavaju kvizove o likovima iz romana. Knjiga je, osim u tiskanom obliku, dostupna i u elektronskom obliku na *Wattpadu*.

Lidija Zečević
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof
lidija.pupek@gmail.com

UZ TALIJANSKE KANCONE OTVORENA IZLOŽBA "ZADARSKI MOTIVI U AKVARELU"

U Gradskoj knjižnici Ivana Belostenca u Lepoglavi otvorena je izložba slika *Zadarski motivi u akvarelu* akademskog slikara Duje Šuvara.

Otvorenje izložbe ponudilo je synergiju likovne i glazbene umjetnosti koju će okupljena publika zasigurno pamtitи. Okruženi izloženim akvarelima s prekrasnim motivima Zadra okupljeni su u Gradskoj knjižnici uživali u koncertu Glazbenog ansambla Hrvatsko-talijanskog društva koji je izveo niz skladbi popularne talijanske glazbe

– od baroknih skladbi preko glazbe iz filmova do jedinstvenih talijanskih kancona – uz solistički nastup tenora Hrida Matića.

„Duje Šuvar u Lepoglavi se predstavio petom samostalnom izložbom kao slikar koji koristi slikarski medij u dnevničkoj formi opisujući ono što živi, a to su njegove dnevne migracije zadarskim ulicama i marinama“, stoji u predgovoru kataloga izložbe na kojoj je predstavljeno desetak slika u tehnici akvarela.

Autor se nakratko, uz zahvalu svima uključenima u organizaciju izložbe, obratio i okupljenoj publici ističući kako je riječ o slikama koje dosad nisu izlagane, a nastale su tijekom nekoliko posljednjih godina. Riječ je o slikama koje obiluju suncem, svjetlošću i skladom boja, rekao je o izloženim slikama tenor Hrid Matić.

Karmela Geček

Gradska knjižnica Ivana Belostenca Lepoglava

k.vrabac@gmail.com

TIHI PODSJETNICI

Tavani obiteljskih kuća često sadrže blaga kojih nismo ni svjesni sve dok nam netko ne ukaže na značaj i vrijednost pronađenog. Mala, naizgled neugledna knjižica pronađena na jednom takvom prostoru svjedok je vremena prije nas, siromašnog materijalnim, ali bogatog kulturnom i željom za širenjem znanja ljudi ovog kraja. Naime, knjižica Gaja Sallustija Crispa s pripovijetkama *Knjiga o Catilininoj uroti* te *Knjiga o Jugurthinom ratu*, pronađena na jednom tavanu, na svojim stranicama nosi pečate Pavlinske jeke – Prosvjetnog društva koje je u Lepoglavi djelovalo od 1922. do 1939. godine. A pečati nam govore da je Društvo imalo i svoju knjižnicu iz koje su se posuđivale knjige nedjeljom (vjerojatno prije ili nakon mise). Isto je Prosvjetno društvo u Lepoglavi, ali i za okolna naselja Cvetlin, Višnjicu, Vrbno, Bednju te Kamenicu organiziralo brojna predavanja s plemenitim ciljem edukacije pučanstva. Također, društvo je pokrenulo inicijativu za gradnju doma u koji su nakon otvaranja 1937.

godine uselile Čipkarska škola, knjižnica, čitaonica. U dvorani su se uz dijapositive održavala i predavanja. Iako su vremena bila iznimno teška, brojne aktivnosti Pavlinske jeke olakšale su svakodnevnicu mještanima Lepoglave i okolnih sela.

Karmela Geček

Gradska knjižnica Ivana Belostenca Lepoglava

k.vrabac@gmail.com

VILINSKO IGRIŠČE V KAMENOJ GORICI

Zbog brojnih kulturnih i običajnih posebnosti Kamene Gorice, Gradska knjižnica i čitaonica iz Novog Marofa te Kulturno-umjetnička udruga „Magda i Luisa“ organizirale su manifestaciju pod nazivom *Vilinsko igrišče* kod zvonika - kapele sv. Ivana Krstitelja.

U subotu, 23. lipnja, s početkom u 18 sati održano je peto po redu *Vilinsko igrišče*. Posjetitelji su mogli sudjelovati u mnoštvu zanimljivih radionica vezanih uz povijest, narodna vjerovanja i običaje novomarofskog kraja te uživati u bogatom

kulturno-umjetničkom programu. Zvonarica Slava Pupek upoznala je posjetitelje s poviješću zvonika i tehnikama zvonjenja, a izradu vilinskih vjenčića i cvijeća od krep-papira prezentirale su članice Kulturno-umjetničke udruge „Magda i Luisa“ Štefanija Vuk, Štefanija Turković i Ana Martan.

U kulturno-umjetničkom dijelu manifestacije nastupila je Dramska družina „Vriskice“, koja djeluje pri Gradskoj knjižnici i čitaonici Novi Marof, narodne pjesme kajkavskog izričaja izveli su članovi Dramske držine "Ozana" iz Visokog, bajke i priče za najmlađe posjetitelje čitala je Dubravka Baneković u ulozi grofice Lujze, dok su vile i ostala mitološka bića utjelovili članovi Dramske držine KUD-a Marof "Videki".

Lidija Zečević
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof
lidija.pupek@gmail.com

PREDSTAVLJANJE KNJIGE JOSIPE PAVIČIĆ BERARDINI

U četvrtak, 12. travnja, Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof ugostila je Josipu Pavičić Berardini koja je ispričala svoju priču o borbi sa zločudnom bolesti i pobjedi nad njom te predstavila svoju knjigu *Šest milimetara*. Šest milimetara lošega Josipa Pavičić Berardini pretvorila je u šest milimetara dobrog. Svoju bolest, rak dojke, pretočila je u knjigu *Šest milimetara*, svojevrsnu isповijest o boli i pobjedi koju je posvetila svim ženama koje su se borile ili se bore s tom zločudnom bolesti. Nakon dijagnoze karcinoma dojke u 35. godini, autorica si je postavila brojna pitanja: što s liječenjem, što s najbližima, kako pomoći svojoj

djeci. Iskustvo skupljeno u knjizi iskrena je priča o teškim izborima koji su pred nama u trenutku kad se život okreće onako kako mi ne bismo željeli. Sve što je na svom putu ozdravljenja prošla, knjigom je odlučila podijeliti s drugima kojima bi to iskustvo moglo poslužiti kao inspiracija i podrška u njihovoj vlastitoj životnoj borbi.

Lidija Zečević
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof
lidija.pupek@gmail.com

TREZOR ZA VRAĆANJE KNJIGA – NOVA USLUGA U IVANEČKOJ KNJIŽNICI

Da bi knjižnice bile u skladu sa stvarnim vremenom i u službi ljudi a ne same sebi svrha, nastoje pružiti korisnicima što kvalitetniju ponudu usluga. Upravo kako bi unaprijedila svoje usluge i ponudila svojim korisnicima nesmetano vraćanje knjiga, ivanečka je Gradska knjižnica 2017. godine izgradila tzv. Trezor za vraćanje knjiga. Trezor za vraćanje knjiga služi isključivo vraćanju knjiga izvan radnog vremena Knjižnice. Tako od sada korisnici mogu vraćati knjige noću, nedjeljom i blagdanom. Trezor mogu koristiti svi korisnici, pogotovo oni koji rade istodobno s radnim vremenom knjižnice ili dolaze iz udaljenih krajeva

naše općine. Knjižnica preuzima odgovornost isključivo za knjige koje je pronašla u Trezoru neoštećene, dok za oštećenu građu odgovara sam član knjižnice. Članovi koji vrate knjigu s velikim zakašnjenjem bit će naknadno obaviješteni o visini zakasnine koju trebaju podmiriti. Od postavljanja Trezora u Knjižnici su se znatno smanjile zakasnine, a i korisnici su zadovoljniji jer sada, ako i dođu izvan radnog vremena Knjižnice, barem mogu vratiti posuđene knjige. Trezor posebno vole koristiti najmlađi članovi Knjižnice te je njegovo korištenje u stalnom porastu. Iako se uvijek pribavljamo samo nestručnog i neprofesionalnog korištenja Trezora, ne možemo poreći da, osim knjige, u Trezoru možemo ponekad pronaći i pokoje slatko iznenađenje.

*Marina Grudenić
Gradska knjižnica i čitaonica "Gustav Krklec" Ivanec
knjiznica.krklec@optinet.hr*

IZ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA

5

MJESEC BORBE PROTIV OVISNOSTI

Svake se godine u Osnovnoj školi Sveti Đurđ od 15. studenog do 15. prosinca obilježava *Mjesec borbe protiv ovisnosti*. U to obilježavanje uključena je i školska knjižnica tako što organizira predstave za učenike sedmih i osmih razreda. Teme su ovisnost o alkoholu i ovisnost o drogi. Jasnu poruku o štetnosti ovisnosti i važnosti odlučnog suprotstavljanja toj opasnoj i problematičnoj pojavi dočarava nam Teatar Tiren iz Zagreba svojim predstavama *Bijeg nije rješenje* i *D(n)o dna*.

Predstavu *D(n)o dna* redateljice Tine Hofman gledali su učenici sedmih i osmih razreda kako bi se u njima probudila svijest o štetnosti konzumacije alkohola. Glumci Goran Guksić, Veno Parašilovac i Paola Slavica skećevima, pjevanjem i plesovima željni su doprijeti do tinejdžera tako da oni prate priču svojih vršnjaka od prvih početaka konzumacije alkohola (ispij piće do dna), preko različitih faza pijanstva do posljedica (dno dna).

Učiteljica likovne kulture je u suradnji s učenicima sedmih i osmih razreda izradila plakate i uredila školski pano.

U hodniku škole postavljeno je i *kolo* koje učenici mogu zavrtjeti i tako dobiti odgovore na pitanje "Kako reći NE ovisnosti?".

Ljiljana Šarec
Knjižnica OŠ Sveti Đurđ
liljana.sarec@skole.hr

ČETIRI ČAROBNE RIJEĆI

Školska knjižnica Osnovne škole Sveti Đurđ organizirala je 13. studenog 2017., u *Mjesecu hrvatske knjige*, u školskoj dvorani predstavu za učenike nižih razreda pod nazivom *Četiri čarobne riječi* u izvedbi madioničara i iluzionista Luke Vidovića iz Zagreba.

Četiri čarobne riječi duhovita je, edukativna i interaktivna madioničarska predstava u kojoj su djeca bila aktivni sudionici tijekom cijele izvedbe. Lukin vedar i zabavan pristup te neobična atmosfera doprinijeli su tome da su se djeca vrlo lako i brzo opustila. Svojevoljno su sudjelovala tijekom predstave pomaganjem u izvođenju trikova. Luka

je djeci zabavljajući ih ukazao na neke segmente pristojnog ponašanja, konkretno na četiri *čarobne* riječi: hvala, molim, izvoli, oprosti. Predstava je bila ispunjena smijehom od početka do kraja. Djeci su se svidjeli mnogi trikovi: izvlačenje banane iz tenisice, lebdjenje djevojčice, jedna loptica koja se pretvara u dvije... Mnogim je učenicima to vrijeme prekratko trajalo.

Ljiljana Šarec
Knjižnica OŠ Sveti Đurđ
liljana.sarec@skole.hr

MJESEC HRVATSKE KNJIGE U ZNAKU PREDSTAVLJANJA PUTOPISA I TRILERA

U Mjesecu hrvatske knjige 2017. u školskoj knjižnici Gospodarske škole Varaždin bio je za naše učenike organiziran niz aktivnosti, među kojima je svakako vrijedilo istaknuti promociju romana Zorana Lisjaka *Savršeni ustroj* i putopisno predavanje uz predstavljanje knjige *Slane banane* Riane Petanjek.

Ovakav način suradnje s lokalnim autorima uvelike je pridonio kulturnoj i javnoj djelatnosti školske knjižnice. U mjesecu koji promiče i potiče knjigu i čitanje učenici su s pozornošću i zanimanjem pratili književne susrete, a u školskoj knjižnici bio je tražen stolac više. Samostalno su sudjelovali u organizaciji susreta, pripremali pitanja i vodili intervjuje s gostima, a glazbene i interpretativne aktivnosti osmišljene su također pod njihovim vodstvom. Sve to činili su s velikim interesom, što je na kraju rezultiralo zanimanjem i za knjigu i čitanje. Upravo u takvim neformalnim oblicima druženja učenicima je skrenuta pozornost na kulturu čitanja i potaknuto ih se da steknu naviku redovitog dolaženja u školsku knjižnicu. Nakon susreta su knjige predstavljenih autora redovito bile tražene i posuđivane.

Slijedi riječ-dvije o promociji Lisjakova romana i putopisnom predavanju s predstavljanjem knjige Riane Petanjek.

Savršeni ustroj

Razgovor s našim gostom Zoranom Lisjakom vodila je učenica Lara (3. d), a ulomci

iz romana prikazani su u interpretaciji njezine razredne kolegice Lorene. Na kraju susreta učenici su se odvažili i postavljali pitanja.

Zapravo je riječ o uzbudljivom, do kraja neizvjesnom i uvjerljivom trileru, kriminalističkoj priči koja povezuje Dubrovnik i London, o nestanku studentice (podrijetlom iz Dubrovnika) u tom gradu i o dvjema znanstvenicama koje se bave genetičkim inženjerstvom. Više o ovom štivu vrijednom vašeg vremena nismo htjeli otkriti – morat ćete pročitati sami.

Književni susret bio je začinjen i pjesmom. Gospodin Lisjak i njegov prijatelj za naše su učenike izveli dvije pjesme u kojima smo zaista uživali. Rado smo poslušali stihove Kemala Montena iz *Jedne decembarske noći* i *Odlazak Arsena Dedića*.

Gospodinu Lisjaku zahvalili smo što se odazvao pozivu i gostovao u našoj knjižnici. Poželjeli smo mu puno uspjeha u pisanju proze istoga žanra.

Slane banane

Knjiga *Slane banane* gospođe Riane Petanjek presjek je njezinih putovanja u posljednjim dvjema godinama – naime, u tom je periodu autorica stalno putovala ili pak živjela u dalekim zemljama poput Indije. Pisana je tako da svaki budući putnik ili onaj koji o takvom putovanju samo razmišlja, može dozнати što ga čeka i što može očekivati u određenim zemljama. Knjiga je napisana poput vodiča, ali ne turističkog, već je ispunjena razgovorima s ljudima domaćinima zemalja u kojima je bila. Štivo je to puno toplih ljudskih priča i autoričinih avantura u koje je upadala. *Slane banane* obuhvaćaju SAD, Kubu, Kambodžu, Tajland, Maleziju, Dubai, Indiju i, naravno – Route 66 (izdvojeno od ostalih dijelova i gradova SAD-a).

Učenici su uživali u prezentaciji koju je gospođa Petanjek za njih pripremila.

Budući da smo u ovim dvjema knjigama otputovali u svijet maštete, ali i zbilje (o kojoj možemo maštati), tko zna – možda ćemo u budućnosti biti odvedeni barem na jedno od odredišta iz *Slanih banana* ili *Savršenog ustroja*.

Je li nam za sreću išta više potrebno? Zato – citajte!

Barbara Dukarić
Gospodarska škola Varaždin
barbaradukaric@net.hr

EUROPSKI DAN JEZIKA – KORELACIJA KAO DOBAR OBLIK SURADNJE KNJIŽNICE I NASTAVE STRANIH JEZIKA

Europska komisija i Vijeće Europe počeli su 2001. godine, Europske godine jezika, obilježavati Europski dan jezika. Prilika je to za susret više od 200 europskih jezika, za promicanje jezične i kulturne raznolikosti te za poticanje ljudi na učenje stranih jezika u bilo kojoj životnoj dobi u školi i izvan nje. Diljem Europe toga se dana održavaju radionice, predavanja, natjecanja, satovi stranih jezika u različitim prostorima.

U našoj knjižnici, već više od pet godina zaredom, odmah na početku školske godine u ugodnoj atmosferi čitaonice surađujemo s profesorima stranih jezika i učenicima u izradi šesterojezičnih rječnika pojmove s različitih područja.

Hrvatsko-njemačko-englesko-francusko-latinsko-španjolske rječnike unaprijed pripremljenih pojmove s raznih područja znanosti i umjetnosti učenici marljivo izrađuju uz korištenje tiskanih rječnika iz bogate Referentne zbirke te e-rječnika s laptopa i tableta. Nakon izrade rječnika

pojmova iz književnosti, likovne umjetnosti, informacijskih znanosti i medicine, 2017. godine izradili smo rječnik pojmove iz glazbene umjetnosti. Takve mini-rječnike predstavljamo ostalim učenicima na panoima u knjižnici, na mrežnoj i Facebook-stranicama knjižnice i škole kako bismo ih motivirali na učenje jezika.

Ovakvim načinom skupnog rada u prostoru čitaonice sa svom dostupnom literaturom, u korisnoj suradnji, dobroj sinergiji i korelaciji s drugim

profesorima, knjižnica ostvaruju još jedan od svojih ciljeva, a to je poticaj, zanimljiv i družbeni način poučavanja jezika njegujući tako bogatu jezičnu baštinu.

Jasminka Horvatić-Bedenik
Knjižnica Prve gimnazije Varaždin
jasmin.horbed@gmail.com

ČITANJE IZ POTREBE I ČITANJE IZ UŽITKA

Kako njegovati kulturu čitanja danas kada su nam sva osjetila usmjerenja na prikupljanje informacija? Na to pitanje odgovor traže stručnjaci u različitim područjima. Srednjoškolsko razdoblje posebno je značajno vrijeme u životu čitatelja jer se u to vrijeme razvija navika i potreba za čitanjem iz užitka te formira ukus i preferencije prema određenim žanrovima, stilovima i piscima. Stoga u knjižnici Prve gimnazije Varaždin nizom različitih aktivnosti razvijamo kod učenika vještine prikupljanja, vrednovanja i uporabe informacija, ali i potičemo čitanje iz užitka.

Naziv „lijepa književnost“ ukazuje na umjetničku prirodu književnosti. Čitanje književnih djela poseban je umjetnički doživljaj, komunikacijski proces koji se odvija između pisca, odnosno djela, i nas, čitatelja. Kako bismo potaknuli učenike na čitanje iz užitka, u Mjesecu hrvatske knjige uključili smo se u manifestaciju *Danas ti čitam* te pozvali učenike da izaberu i naglas ispred knjižnice pročitaju svoj najdraži odlomak ili pjesmu

nekog hrvatskog autora. Na svjetski dan pjesništva organizirali smo našu, sada već poznatu radionicu *Razbacani stihovi* u kojoj su učenici tražili, slagali, čitali i preslagivali stihove naše velike Vesne Parun. Da čitanje može biti izazov i iznenadenje, i ove smo godine, dokazali u akciji *Spoj naslijepe s knjigom* kada su korisnici posuđivali omotom skrivene naslove vodeći se tek jednim izdvojenim citatom. Raduje nas što je većina „spojeva“ završila „ozbiljnom vezom“.

Uz velik broj obveza, zasuti vijestima, društvenim mrežama i propagandnim porukama, teško je pronaći vrijeme za čitanje, ali i odlučiti što čitati. Kako bismo podsjetili na neke pisce i naslove ili pak upoznali naše korisnike s nekim od njih, organiziramo izložbe u knjižnici. Obilježavamo godišnjice rođenja pojedinih autora izložbama izdanja njihovih djela, biografijama, objavama na stranicama knjižnice i sl. Sjetili smo se tako Preradovića, Kaštelana, Matoša, Ionesca i drugih. Izlažemo djela manje poznatih autora, a ove smo se

godine odlučili za, našim čitateljima malo poznate, skandinavske, kao i neke naše zavičajne pjesnikinje. Kako bismo zadovoljili potrebe korisnika, pratimo novosti u izdavaštvu, posjećujemo Interliber, potičemo korisnike da izražavaju svoje želje, koje potom ugrađujemo u desideratu i nastojimo ostvariti prema stručnoj procjeni i mogućnostima. Izuzetno veliko zanimanje izaziva izlaganje novonabavljenih naslova, osobito onih za slobodno čitanje. Iz toga vidimo kako puno naših korisnika čita iz užitka te kako je ovaj užitak mnogima postao potreba. To pokazuju i naša istraživanja: ankete i izbor najdražih i najčitanijih naslova u knjižnici. U svom radu nastojimo učenike potaknuti da koriste i elektronsku građu.

Na više načina surađujemo i s Gradskom knjižnicom i čitaonicom "Metel Ožegović" Varaždin pa tako oglašavamo događanja koja ona organizira, prvenstveno predstavljanja i izložbe knjiga. S učenicima prvih razreda posjećujemo Gradsku knjižnicu kako bismo ih upoznali sa svim odjelima, načinom posudbe i vrstama građe koja im je na raspolaganju. Gradska knjižnica uz to omogućava besplatan upis za desetero naših učenika godišnje, što također povećava broj čitatelja iz užitka, a istovremeno navikava učenike na upotrebu fondova različitih knjižnica.

Na jednom je od međužupanijskih stručnih vijeća Varaždinske, Koprivničko-križevačke i Međimurske županije¹ u svom predavanju prof. A. Peti-Stantić ustvrdila kako upravo školska knjižnica može doprijeti do većine djece obuhvaćene obrazovnim sustavom, a i poticajno je mjesto gdje se

¹ Iz predavanja pod nazivom Čitanje za (spo)razumijevanje održanom na Međužupanijskom stručnom vijeću Varaždinske, Koprivničko-križevačke i Međimurske županije u Ivancu 4. srpnja 2018.

jednako cijene svi interesi i sposobnosti. Ovu svoju prednost u odgojno-obrazovnom sustavu moramo brižno koristiti kako bismo odgojili čitatelje koji će uživati u čitanju. Vjerujemo kako učenici Prve gimnazije (sa)znaju da je knjižnica pravo mjesto za zadovoljenje i potrebe za umjetnošću i potrebe za informacijama.

Marinela Marčetić
Knjižnica Prve gimnazije Varaždin
knjiznicarka.mm@gmail.com

IZ VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA

6

23. SA(N)JAM KNJICE U ISTRI

Već je tradicionalno u Puli, u Domu hrvatskih branitelja, od 1. do 10. prosinca 2017. godine održan 23. *Sa(n)jam knjige u Istri*. Čast svečanog otvaranja sajma pripala je velikom hrvatskom piscu i intelektualcu Igoru Mandiću.

U fokusu ovogodišnjeg sajma bila je tema Intime, dok je tema od posebnoga interesa za hrvatsku kulturu i znanost ove godine bila znanstvena i stručna knjiga. Tijekom sajma održano je više od 70 sajamskih događaja, odnosno predstavljanja knjiga, okruglih stolova, predavanja, izložaba, koncerata, filmskih projekcija, programa za srednjoškolce, dječjih programa i stručnih skupova.

Sa(n)jam knjige u Istri, u suradnji s Grupacijom nakladnika stručne i znanstvene literature, postao je velika knjižara s najvećim i najznačajnijim pregledom znanstvenoga nakladništva u Hrvatskoj te je sajamskom znanstvenom knjižarom, okruglim stolovima i tribinama široj javnosti predočio važnost znanstvene knjige za našu opću kulturu i obrazovanje. Pulski *Sa(n)jam knjige* posjetila je i ministrica znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Blaženka Divjak koja je, hvaleći sajamsku atmosferu, sudjelovala na okruglom stolu o položaju i budućnosti znanstveno-stručnog nakladništva. Između ostaloga govorila je o položaju znanstvene knjige, udžbenika i

znanstvenih časopisa u visokom obrazovanju te je naglasila da nakladnici moraju pratiti promjene u znanosti kao i promjene u pristupu znanstvenim informacijama. Osim toga istaknula je da će uvijek biti potražnja za dobrom znanstvenom knjigom, a Ministarstvo znanosti i obrazovanja svake godine daje subvencije za znanstveno-stručnu literaturu. U povijesti ovog sajma ministrica Divjak prva je od ministara koji ga je posjetio.

Najprodavanija knjiga pulskog sajma bio je *Predsmrtni dnevnik* polemičara Igora Mandića. Nezaobilazan dio sajma knjige i ove godine bili su knjižničari. Predvodila ih je dr. sc. Jasna Kovačević koja je predstavila svoju knjigu *Narodna knjižnica – Središte kulturnog i društvenog života*. Na sajmu je oko 250 hrvatskih i inozemnih nakladnika izložilo više od 15 000 naslova, a svi oni koji nisu bili u mogućnosti doći na *Sa(n)jam knjige u Istri* mogli su po sajamskim cijenama nabaviti knjige tijekom trajanja sajma.

Sajam je posjetilo više od 60 000 posjetitelja, a među njima bile su i dvije knjižničarke iz Varaždinske županije, Edita Kutnjak-Zlatar, ravnateljica Gradske knjižnice i čitaonice „Mladen Kerstner“ Ludbreg i Bernarda Kos, voditeljica knjižnice Fakulteta organizacije i informatike Sveučilišta u Zagrebu.

Bernarda Kos

Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
bernarda.kos@foi.hr

STRUČNI SKUP “KNJIŽNICE U PROCJEPU 4” (SISAK, 17. - 18. SVIBNJA 2018.)

Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije, Komisija za katalogizaciju Hrvatskoga knjižničarskog društva te Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak, organizirali su četvrti po redu stručni skup *Knjižnice u procjepu*. Ovogodišnji program događanja *A što sa sitnim tiskom i sivom literaturom?* odvijao se u prostorima Hotela Panonije u Sisku. Programski odbor stručnog skupa činili su: Ana Barbarić, Vesna Hodak, Diana Polanski, Vesna Ivanković, Nataša Bujas, Dubravka Šurlan, Jasmina Jagačić Borić, Vikica Semenski i Ante Mrgan.

Za dobrodošlicu je sudionik skupa Haris Abdagić iz Gradske biblioteke Zenica u Bosni i Hercegovini izveo pjesmu *Tatini jarani* u akustičnoj verziji. Nakon pozdravnog govora i promocije zbornika radova *Knjižnice u procjepu 3* započela su izlaganja. Uvodni dio skupa *Ususret novom Pravilniku za katalogizaciju* bio je posvećen projektu *Izrada, objavljanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*. Projekt u cijelini te posebno dosadašnji rad i pojedina poglavljia *Pravilnika za katalogizaciju građe u arhivima, knjižnicama i muzejima*, predstavila je urednica Pravilnika Ana Vukadin.

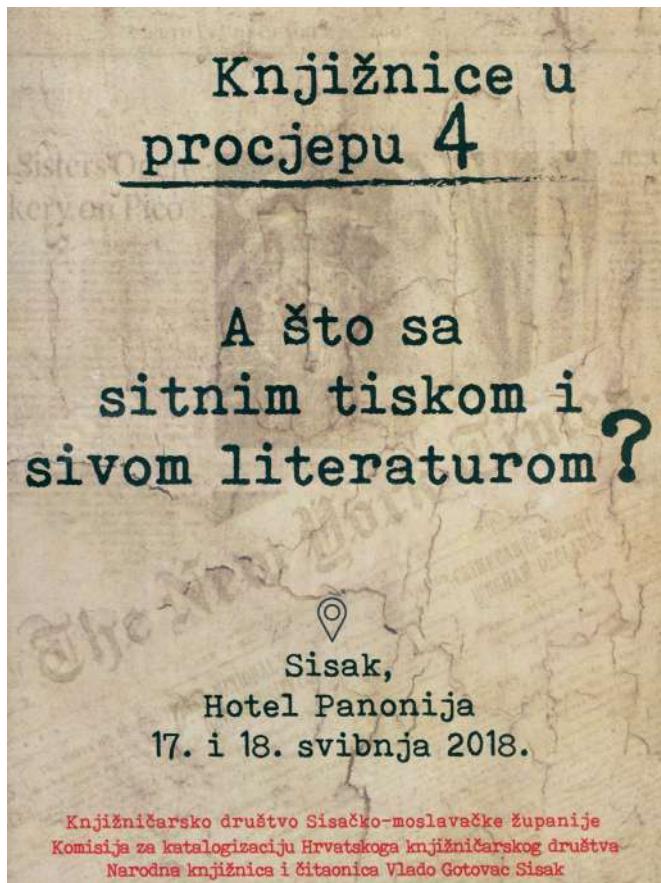
U dva dana stručnog skupa održana su mnogobrojna izlaganja:

- *Sitni tisk u Muzeju Slavonije* – knjižnična i muzejska građa – Marina Vinaj, Ivana Knežević Križić, Muzej Slavonije Osijek
- *Katalogizacija tematskih mapa sitnog tiska po višerazinskom modelu opisa neomeđene građe u sustavu ZAKI* – Diana Polanski i Vesna Stričević, Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica
- *Sustav digitalnog arhiva (SDA) Državne geodetske uprave* – Damir Šantek, Državna geodetska uprava
- *Deskriptivna obrada stranih i hrvatskih doktorskih disertacija* – Vesna Hodak, NSK
- *Obrada ocjenskih radova u visokoškolskim knjižnicama: praksa Središnje medicinske knjižnice* – Ana Babić, Sveučilišta u Zagrebu, Medicinski fakultet, Središnja medicinska knjižnica
- *Obrada završnih specijalističkih radova u Knjižnici Pravnog fakulteta u Zagrebu* – Petra

Petrović, Marija Tomečak, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Knjižnica

- *Popis sitnog tiska u Gradskoj knjižnici i čitaonici Petrinja* – Ante Mrgan, Gradska knjižnica i čitaonica Petrinja
- *Centar za dokumentiranje kulture kao arhiv zajednice* – Dunja Kučinac, Udruga za promicanje kultura Kulturtreger
- *Ocjenski radovi u Knjižnici Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* – Željka Salopek, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- *Katalogizacija zidnih kalendara i plakata u Narodnoj knjižnici i čitaonici Vlado Gotovac Sisak* – Jasmina Jagačić Borić, NKČ Vlado Gotovac Sisak
- *Katalogizacija tematskih mapa sitnog tiska u Narodnoj knjižnici i čitaonici Vlado Gotovac Sisak* – Vesna Ivanković, NKČ Vlado Gotovac Sisak
- *Zbirka razglednica Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* – Tamara Ilić Olujić, NSK
- *Sitni tisk u Muzeju grada Zagreba* – Milena Bušić, Muzej grada Zagreba
- *Sitni tisk u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek* – Merien Hadrović, Inge Majlinger-Tanocki, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
- *Zbirka sitnog tiska i efemerne građe Sveučilišne knjižnice Rijeka – izazov formiranja zbirke i njene obrade u uvjetima kooperativne katalogizacije* – Sanja Kosić, Sveučilišna knjižnica Rijeka
- *Obrada sitnog tiska u Knjižnici Tina Ujevića, KGZ* – Adela Čurlić, Tea Grašić Kvesić, KGZ Knjižnica Tina Ujevića
- *Kataložna obrada sitnog tiska u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci* – Vedrana Lugić, Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci
- *Stručna obrada razglednica – praksa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica* – Ranka Janus, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica
- *Zastupljenost i uloga sitnog tiska u Bjelovari* – zavičajnoj zbirci Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar – Neda Adamović, Tina Gatalica, Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar
- *Sivo i osvjetljeno u Knjižnici i Dokumentaniji*

- IEF-a* - Anamarija Starčević Štambuk, Institut za etnologiju i folkloristiku Zagreb
- *Efemerna glazbena građa na različitim medijima* – Andrea Šušnjar, Igor Mladinić, KGZ, Gradska knjižnica.

Posebno želim istaknuti izlaganje *Centar za dokumentiranje kulture kao arhiv zajednice*. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture¹ je *community arhiv* nezavisne kulturne scene koji u Zagrebu vode dvije organizacije: Kulturtreger (udruga koja vodi književni klub Booksa) i Kurziv (udruga koja vodi portal Kulturpunkt.hr). Centar za dokumentiranje nezavisne kulture prvenstveno je namijenjen projektima udruga građana, umjetničkih organizacija, mreža i platformi, neformalnih grupa i inicijativa te umjetnika i pojedinaca koji djeluju i stvaraju na polju nezavisne kulture. Arhiv Centra obuhvaća časopise, novine, knjige, kataloge, takozvanu sivu literaturu (fanzine, brošure, razne samoizdate), postere, sitni tisk (deplijane, razglednice), audio, video i fotograđu te hemeroteku. Sva građa tretira se ravnopravna, neovisno o njenoj estetskoj ili producijskoj vrijednosti. U obradi građe u Centru se objedinjuju muzeološki i arhivski pristup te Centar funkcioniра kao otvoreni arhiv,

knjižnica i muzej zajednice u jednom.

Na kraju stručnog skupa sudionici su proveli raspravu te su donijeli zaključak kako se knjižničari koji se bave stručnom obradom knjižnične građe suočavaju s brojnim problemima obrade građe sitnog tiska, sive literature, ocjenskih radova, rukopisa, kalendara, razglednica, postera, elektroničkog sitnog tiska i sl., a čija obrada nije obuhvaćena ISDB-om. Na stručnom smo skupu *Knjižnice u procjepu 4* tijekom prijavljenih izlaganja i primjera dobre prakse razmotrili na koji način pojedine knjižnice i knjižničari rješavaju probleme obrade ove vrste građe.

Literatura:

1. Centar za dokumentiranje nezavisne kulture. URL: <http://abcdnk.hr/o-nama/sto-je-centar-za-dokumentiranje-nezavisne-kulture> (13.7.2018.)
2. Hrvatsko knjižničarsko društvo. URL: <http://hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/341/> (13.7.2018.)

Ladislav Cvetko
Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
ladcvetko@foi.hr

¹ Centar za dokumentiranje nezavisne kulture. URL: <http://abcdnk.hr/o-nama/sto-je-centar-za-dokumentiranje-nezavisne-kulture> (13.7.2018.)

IZ SPECIJALNIH KNJIŽNICA

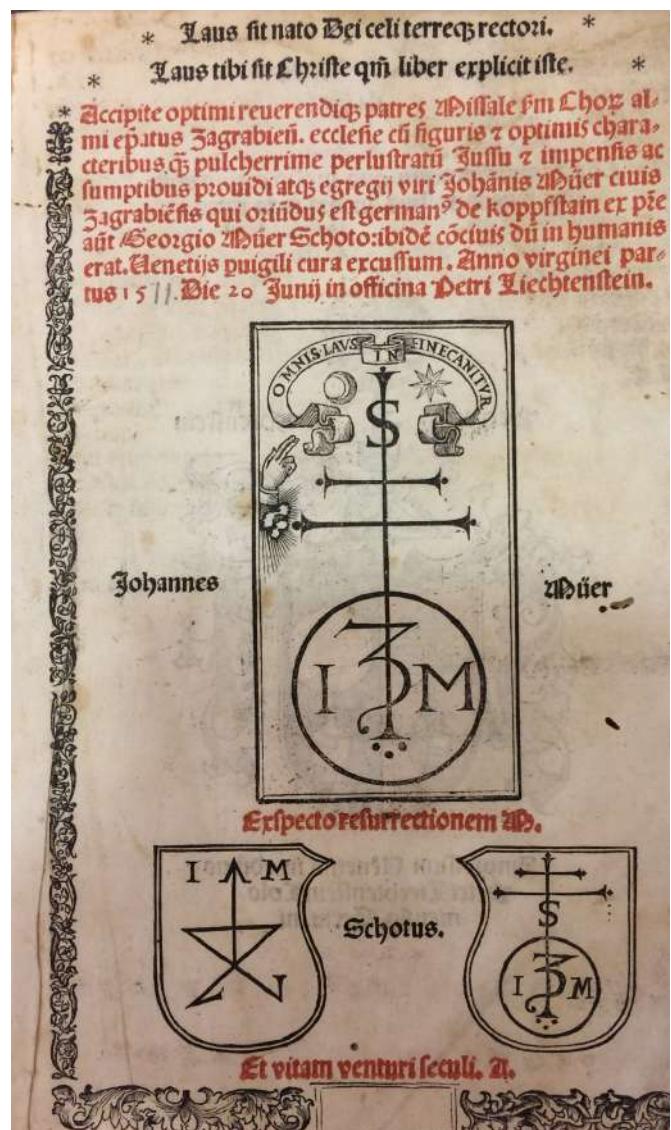
7

MISSALE ZAGRABIENSE (1511.) – REMEK DJELO KOJE SE ČUVA U BISKUPIJSKOJ KNJIŽNICI VARAŽDIN

Bogoslužne knjige - misali oduvijek su iznimno važni za crkvenu povijest, ali i vrlo važan dio liturgijske i umjetničke baštine jednog vremena. „Misal (srednjovj. lat. *missale*, prema crkvenolat. *missa*) katolička je liturgijska knjiga u kojoj su sabrane misne molitve, čitanja, pjevanja i rubrike“.¹ Misali su jamci ispravnog i jedinstvenog načina slavljenja Boga u katoličkoj liturgiji te im je zato tijekom povijesti pridavana posebna pažnja i briga. Do danas su sačuvani neki posebni i rijetki primjerici čija je vrijednost često neprocjenjiva. Jedan takav primjerak čuva se i u Biskupijskoj knjižnici poznat pod nazivom *Missale Zagabiense*, a poseban je iz više razloga. Kako bismo razumjeli njegovu važnost, potrebno je upoznati povjesni kontekst nastanka tog misala.

Na području Zagrebačke biskupije bogoslužje se od samih početaka, tj. od osnutka 1094. godine, obavljalo po tzv. zagrebačkom obredu koji je imao niz specifičnosti. Vlastiti obred zagrebačka je Crkva zadržala punih 7 stoljeća, točnije do 1794. godine kada ga je ukinuo zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac i propisao uvođenje rimskog obreda. Odluka o prvom tiskanom izdanju Zagrebačkog misala donesena je na biskupskoj sinodi održanoj 1507. ili 1508. godine po nalogu biskupa Luke Baratina², o čijem održavanju saznajemo iz naslova misala: "...roboratum et approbatum in sacra synodo et generali capitulo sub reverendissimo domino, domino Luca episcopo..." ("...potvrđen i odobren na svetoj sinodi i generalnom zasjedanju pod prečasnim gospodinom, gospodinom Lukom, biskupom..."). Misal je tiskan o trošku privatne osobe, točnije, financirao ga je Johannes (Ivan)

Müer³ u tiskari Petra Lichtensteina u Veneciji. Tako 20. lipnja 1511. Zagrebačka biskupija dobiva prvi tiskani misal po obredu kora zagrebačke Crkve.

Impresum iz kojega je vidljiva godina tiskanja te ime financijera izdanja (foto I. Gotal)

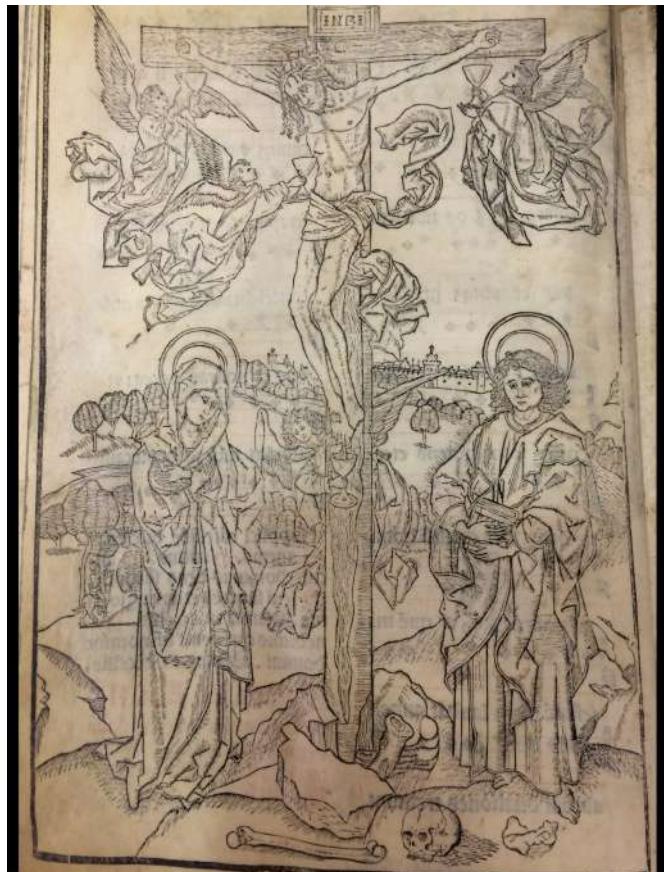
Misal ima drvene korice obučene u kožu s metalnim kopčama, a obuhvaća 331 stranicu formata 27 × 36 cm. Prvih 46 stranica sadrži kalendar i Kanon, a drugi dio sadrži mise, počevši

¹ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: [\(2.7.2018.\)](http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41177)

² Luka Baratin, kojeg je zagrebačkim biskupom imenovao kralj Vladislav II. u travnju 1500. godine, poznat je po tome što je dovršio izgradnju zagrebačke stolne crkve te započeo gradnju utvrda oko nje (poznate zagrebačke biskupske tvrđe), ali i po činjenici da je tiskanje Zagrebačkog misala neosporno njegova zasluga. Luka Baratin umro je u Čazmi 10. listopada 1510. godine.

³ Ta činjenica vidljiva je iz posvete na preposljednjoj stranici.

od adventa, preko zavjetnih i drugih prigodnih misa do blagoslova. Listovi s tekstrom tiskani su u dva stupca, sa slovima u crnoj i crvenoj boji. Misal sadrži i brojne notne zapise i grafičke priloge otisnute tehnikom drvoreza. Početna slova (inicijali) na početku svakog odlomka bogato su ukrašena, a početak svake mise ukrašen jedrvorezima s motivima iz evanđelja.

Grafika Kristova raspeća iz *Missale Zagabiense*
(foto I. Gotal)

Središnja je slika ovog misala prikaz raspeća Kristovoga koji prekriva površinu čitavog lista. U prvom planu je križ s Raspetim. Krist ima glavu s trnovom krunom pognutu na desno rame, a njegovu krv skupljaju u svoje kaleže četiri lebdeća anđela. Uz križ stoje Blažena Djevica Marija i sveti Ivan. Mrtvačka glava u podnožju križa simbol je Golgote⁴. Ovakav prikaz poprilično je tipičan za misale i druge liturgijske knjige toga vremena. Ono po čemu se ovaj prikaz razlikuje i izdvaja od ostalih jest prikaz grada u njegovoј pozadini. Na prvi pogled prikaz grada djeluje samo kao dekoracija u krajoliku, a najčešće se tim prikazom aludira na grad Jeruzalem. No, detaljnim uvidom ističe se dvojna struktura utvrđenog grada, u ovom slučaju - Zagreba. S lijeve strane nazire se Gradec s prepoznatljivom kulom Lotrščak i zvonikom crkve svetog Marka, a s desne prikazan je Kaptol. Zanimljiva je činjenica da ova

⁴ hebr. gulgelet: lubanja

grafika nije ista u svim sačuvanim primjercima. Već u primjercima koji se čuvaju u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu uočavaju se određene razlike: „U tri primjerka, nalazimo opisanu grafiku raspeća s pozadinskim prikazom utvrđenoga grada izrazito dvojne strukture. Preostala dva primjerka misala iz Metropolitanske knjižnice tekstualno i slikovno su gotovo identična s prethodnima. Razlikuju se samo u grafici koja prikazuje Kristovo Raspeće.“⁵

Stanje opisanog primjerka misala koji čuvamo u našoj knjižnici nije bilo baš najbolje. Kožni uvez uvelike je bio uništen, a od metalnih kopči ostali su samo tragovi na mjestima gdje su nekada bile. Misalu nedostaje glavna naslovna stranica koja bi trebala sadržavati posvetu Zagrebačkoj biskupiji, a i pojedini su listovi bili snažno oštećeni ili potrgani. Takvo stanje ovog monumentalnog izdanja zahtijevalo je poduzimanje adekvatnih restauratorsko-konzervatorskih radova. Zahvaljujući financijskoj pomoći Ministarstva kulture, naš primjerak, tzv. Zagrebački misal, obnovljen je tijekom 2016. godine u Središnjem laboratoriju za konzervaciju i restauraciju Hrvatskog državnog arhiva.

Loše stanje Misala prije restauratorsko-konzervatorskih radova
(foto I. Gotal)

Restauratorski radovi na Misalu u Hrvatskom državnom arhivu
(foto A. Dragojević)

⁵ Slukan-Altić, Mirela. Prvi tiskani misal Zagrebačke biskupije (1511.) s najstarijim poznatim prikazom grada Zagreba // Tkaličić 8(2004), str. 306.

Missale Zagabiense u našoj knjižnici sastavni je dio Zbirke Čazmansko-varaždinskog kaptola, tj. kanoničke knjižnice koja se od 2009. godine čuva u našoj biblioteci, a on je ujedno i najstarija knjiga koju posjedujemo. Važno je spomenuti kako je do danas, koliko je poznato, sačuvano desetak primjeraka ovoga misala. Čak pet primjeraka čuva se u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu, a HAZU je svoj primjerak digitalizirala pa je u sklopu Digitalne zbirke Hrvatske akademije znanosti umjetnosti dostupan za pregled⁶.

Missale Zagabiense predstavlja pravo tiskarsko remek-djelo. Svojim bogatim ukrasima, brižljivo tiskanim tekstrom i neumama, postignut je dojam raskoši i dostojanstva te misne knjige kao ostvarenje želje naručitelja biskupa Luke Baratina te nakladnika Johanna Müera da on ni u čemu ne zaostaje za misalima drugih biskupija onoga vremena.

Literatura:

1. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

⁶ Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. URL: <http://dizbi.hazu.hr/object/1929>. (2.7.2018.)

URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=41177>. (2.7.2018.)

2. Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. URL: <http://dizbi.hazu.hr/object/1929>. (2.7.2018.)
3. Lukinović, Andrija. Luka Baratin (1500.-1510.) // Zagrebački biskupi i nadbiskupi / urednik Franko Mirošević. Zagreb: Školska knjiga, 1995. Str. 223-227.
4. Slukan-Altić, Mirela. Prvi tiskani misal Zagrebačke biskupije (1511.) s najstarijim poznatim prikazom grada Zagreba // Tkalić 8(2004), str. 297-310.

Irena Gotal,
Biskupijska knjižnica Varaždin
irenagotal@gmail.com

IZLOŽBA, RADIONICE I ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP SKRIVENI SVIJET STARIH KNJIGA (ZAGREB, 28. - 30. SVIBNJA 2018.)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu prateći svoju viziju o sinergijskom mjestu hrvatskoga knjižničnog sustava, potvrdila je još jednom izložbom da je ujedno i interdisciplinaran prostor u kojem se razmjenjuju informacije i znanja te multimedijski centar kulture i umjetnosti temeljen na kreativnosti i dostupnosti. Ovaj put je, od 28. do 30. svibnja, bila domaćin izložbe pod nazivom *Skriveni svijet starih knjiga* s popratnim radionicama i znanstveno-STRUČnim skupom. Izložba je organizirana uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Cilj izložbe bilo je upoznavanje vrijednosti knjižne baštine i bolje razumijevanje knjige kao materijalnoga kulturnog dobra te vrijednosti njezine zaštite i očuvanja. Na izložbi su posjetitelji mogli u društvu konzervatora restauratora i knjižničara Odjela pohrane i zaštite knjižnične građe Nacionalne

i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dotaknuti knjige i podrobnije ih proučiti te pokušati odgonetnuti što o sebi te knjige govore povezujući tako vizualno osjetilno i edukativno iskustvo. Izložbom se htjelo skrenuti pozornost na knjižnu baštinu, na potrebu sustavnoga proučavanja i zaštite starih knjiga, s obzirom na to da je to iznimno brojna i vrijedna, ali i ugrožena građa, te također i na ulogu Knjižnice u njezinu očuvanju.

Tijekom trajanja izložbe djelatnici Odjela pohrane i zaštite knjižnične građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za sve su zainteresirane građane, učenike i studente pripremili dvije radionice: *Vodeni znakovi ili filigrani na papiru* i *Tehnike oslikavanja ilustracija*. Polaznici su imali priliku pobliže se upoznati s materijalnim aspektima knjige te pojedinostima vezanim uz stanje njihove očuvanosti i zaštite na konkretnim primjerima, kao i s metodama grafičke reprodukcije starih knjiga.¹

Radionica *Vodeni znakovi ili filigrani u papiru* održana je u malom predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u ponedjeljak, 28. svibnja, i srijedu, 30. svibnja 2018., u dva termina,

¹ Usp. Održana izložba "Skriveni svijet starih knjiga" sa znanstveno-stručnim skupom i radionicama. URL: [http://www.nsk.hr/odrzana-izlozba-skriveni-svijet-starih-knjiga-sa-znanstveno-strucnim-skupom-i-radionicama/\(4.9.2018.\)](http://www.nsk.hr/odrzana-izlozba-skriveni-svijet-starih-knjiga-sa-znanstveno-strucnim-skupom-i-radionicama/(4.9.2018.))

9.00 - 10.00 sati te 13.00 - 14.00 sati. Istaknuto je kako je vrijeme nastanka vodenog znaka još uvijek upitno, no smatra se kako su se oni počeli javljati u Italiji krajem 13. stoljeća te se potom proširili Europom. Praktični dio radionice odnosio se na proučavanje knjiga, uglavnom iz 18. stoljeća, te prepoznavanje vodenih znakova u papiru. Polaznici su također mogli sami ili uz pomoć konzervatora restauratora opisati odabrane primjere vodenih znakova te pokušati odrediti podrijetlo i starost papira u kojima su pronađeni. Na radionici je polaznicima predstavljena drevna tehniku ručne izrade papira s vodenim znakom.

Druga radionica, *Tehnike oslikavanja ilustracija*, održana je u malom predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice također u ponedjeljak, 28. svibnja, i srijedu, 30. svibnja 2018. godine. Radionica je održana u vremenu 10.00 - 11.00 sati i 14.00 - 15.00 sati. Cilj radionice bio je upoznati polaznike s grafičkim tehnikama umnožavanja ilustracija ili slika od izuma knjigotiska pa sve do sredine 19. stoljeća. Polaznicima se pokazivalo i oslikavanje ručno oblikovanim tiskovnim oblicima, dok je praktični dio radionice obuhvatio analizu knjižne ilustracije te razlikovanje tehnika izvornih umjetničkih grafika i reprodukcija.²

U sklopu održavanja izložbe u utorak, 29. svibnja 2018. godine, održan je i znanstveno-stručni skup čiji su sudionici održali niz izlaganja vezanih uz primjenu znanstvenih metoda u istraživanju materijala, načine izradbe i opremanja knjiga, uveza, knjižnih ilustracija, određivanja vremena nastanka knjige, procjene rizika i praćenja stanja knjiga, istraživanja oštećenja knjiga, metode zaštite i dr. Skup je bio namijenjen stručnjacima i znanstvenicima koji se bave proučavanjem i zaštitom kulturne baštine, ali i drugim stručnjacima kojima je to područje važno.

Skup je pozdravnim govorom i uvodnim predavanjem *Materijalna svojstva starih knjiga* otvorila pročelnica Zavoda za knjižničarstvo dr. sc. Tinka Katić. Zatim su, s malim promjenama u rasporedu, uslijedila predavanja stručnjaka u različitim područjima s Hrvatskog državnog arhiva, Hrvatskog restauratorskog zavoda, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Grafičkog fakulteta, Hrvatskog restauratorskog zavoda, Instituta Ruđera Boškovića te drugih stručnjaka iz eminentnih institucija u Hrvatskoj te iz susjedne Slovenije,

² Usp. Skriveni svijet starih knjiga: izložba, radionice, znanstveno-stručni skup / uredili Dragica Krstić, Đuro Singer. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2018. Str. 4-9.

Srbije i Crne Gore. Ciljevi skupa bili su usmjereni prema predstavljanju rezultata dosadašnjeg znanstvenog i stručnog rada u području knjižne baštine, razmjeni iskustava, povezivanju i jačanju komunikacije između znanstvenika i stručnjaka, boljem razumijevanju knjige kao materijalnog kulturnog dobra te metodama njezine zaštite. Na Skupu su obrađene različite tematske cjeline povezane s primjerom znanstvenih metoda u istraživanju materijala i načina izradbe i opremanja knjige, materijalnim obilježjima knjige, uvezima, knjižnom ilustracijom, postankom knjige, procjenom opasnosti, praćenjem stanja knjige, istraživanjem oštećenja knjige te metodama zaštite. Sudionici Skupa svoje su radove predstavili preko PowerPoint izlaganja ili izlaganjem sa posterom.

Literatura:

1. Održana izložba "Skriveni svijet starih knjiga" sa znanstveno-stručnim skupom i radionicama. URL:<http://www.nsk.hr/odrzana-izlozba-skriveni-svijet-starih-knjiga-sa-znanstveno-strucnim-skupom-i-radionicama/> (4.9.2018.)
2. Skriveni svijet starih knjiga: izložba, radionice, znanstveno-stručni skup / uredili Dragica Krstić, Đuro Singer. Zagreb: Nacionalna i Sveučilišna knjižnica, 2018.

Ivana Andelković

Biskupijska knjižnica Varaždin
ivana_klanecek@yahoo.com

DIGITALIZACIJA U EUROPSKIM TEOLOŠKIM KNJIŽNICAMA: IZVJEŠĆE S KONFERENCIJE

U sklopu 46. generalne skupštine BETH-a (*Bibliothéques Européennes de Théologie*) od 9. do 13. rujna 2017. godine u Zagrebu je održana konferencija pod nazivom *Digitisation in European Theological Libraries*.¹

BETH je ekumenska udružba europskih nacionalnih teoloških knjižničnih udruženja, ali i pojedinačnih knjižnica. Preko 1500 europskih knjižnica učlanjeno je u ovu strukovnu udružgu koja ima za cilj izgradnju mreže kontakata, promicanje međusobne suradnje i poticanje razvoja knjižnica, kao i služenje interesima europskih teoloških knjižnica. Osim toga posebnu pažnju posvećuje očuvanju bogate kulturne baštine u teološkim i crkvenim knjižnicama Europe. Pod pokroviteljstvom UNESCO-a već je 1954. godine osnovana *International Association of Theological libraries* te je, iako je kao organizacija djelovala kratko, ukazala na potrebu postojanja jednog takvog međunarodnog udruženja za diseminaciju znanja teoloških knjižnica. Predstavnici udruženja teoloških knjižnica Njemačke, Nizozemske i Francuske 1961. godine osnivaju *Comité international de Coordination des Associations de Bibliothéques de Théologie catholique* koja predstavlja temelj za osnivanje *Conseil International des Associations de Bibliothéques de Théologie* 1970. godine. Ovo udruženje osnovano je radi poticanja suradnje

između udruženja raznih nacionalnih teoloških knjižnica te se s vremenom njemu priključuje sve veći broj knjižnica. Godine 1999. udruženje mijenja naziv u današnji *Bibliothéques Européennes de Théologie* (BETH).

¹ hrv. *Digitalizacija u europskim teološkim knjižnicama*

Omot konferencijskih radnih materijala

46. godišnja skupština BETH-a, u sklopu koje je održana konferencija, organizirana je u prostoru Nadbiskupskog pastoralnog instituta u organizaciji Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Biblijskog instituta u Zagrebu pod pokroviteljstvom EBSCO-a, ATLA-e, Glasa koncila i Kršćanske sadašnjosti.

U subotu, 9. rujna, prvog dana konferencije, nakon smještaja i prijave sudionika u večernjim satima, dobrodošlicu svim sudionicima izrazili su predsjednik BETH-a gosp. Geert Harmanny te, u ime organizatora, gosp. Mario Cifrak, dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu i gosp. Perry Stepp, predsjednik i upravitelj Biblijskog instituta u Zagrebu, a potom je uslijedilo razgledavanje knjižnice Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa.

U nedjelju, 10. rujna, nakon turističke ture Zagrebom i slavljenja svete mise u crkvi sv. Katarine na Gornjem gradu u prijepodnevnim satima te posjete zagrebačkoj katedrali i njezinoj bogatoj riznici u ranim poslijepodnevnim satima, konferenciju je svečano otvorio gosp. Geert Harmanny. Tijek konferencije oblikovan je u 12 plenarnih te 9 kraćih izlaganja. Nakon svečanog otvorenja održan je prvi ciklus konferencijskih predavanja u kojima su svoja iskustva u digitalizaciji te primjere dobre prakse predstavili kolege knjižničari teoloških knjižnica iz Finske, Njemačke, Belgije, ali i Sjedinjenih Američkih Država.

Ponedjeljak, 11. rujna, bio je bremenit sadržajima ponuđenim sudionicima konferencije, kojih se okupilo 70 iz svih dijelova Europe, ali i šire, pa su tako dragi gosti bili i članovi ATLA-e (The American Theological Library Association)² iz SAD-a. Svoja razmišljanja te ideje i prijedloge potkrijepljene znanstvenim istraživačkim radom redom su iznosili kolege knjižničari i informacijski stručnjaci iz stranih zemalja i iz Republike Hrvatske. Tako smo mogli čuti nešto više o planiranju digitalizacijskih projekata u teološkim knjižnicama u predavanju prof. Hrvoja Stančića s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. O digitalizaciji ostvarenoj s malim proračunom govorio nam je gosp. Rob Bradshaw iz Ujedinjenog Kraljevstva koji uređuje web-portal *Theology on the Web*. Svoja iskustva digitalizacijskih projekata također su prezentirali gđa Kirsten Hulker iz Nizozemske

² The American Theological Library Association je američko strukovno udruženje koje podupire rad teoloških knjižnica i knjižničara kao i rad knjižnica religijskih znanosti. Osnovano je 1946. godine i broji više od 800 članova, kako knjižničara tako i institucija. ATLA-ini članovi pružaju pristup ogromnim količinama informacija kao potporu obrazovanju te znanstvenom i istraživačkom radu desecima tisuća studenata, fakulteta i znanstvenika. Sjedište ove neprofitne udruge je u Chicagu, Illinois.

nacionalne biblioteke te gosp. Andy Carter iz ATLA-e. O digitalizaciji u teološkim knjižnicama u susjednim zemljama saznali smo nešto više u narednim izlaganjima. Tako je o selekciji materijala za digitalizaciju govorila gđa Irena Pejić iz knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, dok je o različitim oblicima pristupa procesu digitalizacije govorio gosp. Saša Pajković s Teološkog fakulteta Sveučilišta u Beogradu. Meni osobno izuzetno zanimljivo i poticajno bilo je izlaganje prof. Marijane Tomić s Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, koja je s nama podijelila svoje iskustvo projekta digitalizacije starih rukopisa na glagoljici koji je provodila sa svojim studentima te nam pokazala kako se s vrlo malim proračunom mogu ostvariti veliki digitalizacijski projekti. U ranim poslijepodnevnim satima uslijedio je posjet Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu gdje su, nakon razgledavanja knjižnice, svoja izlaganja održale gđa Sofija Klarin Zadravec, koja nam je predstavila portal digitalna.nsk.hr, i gđa Jasenka Zajec predstavljajući nam način kako svoje digitalizirane materijale možemo uključiti u Europeanu. Vrativši se u prostore Nadbiskupskog pastoralnog instituta, gosp. Mislav Čaljkušić iz Knjižnice Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prezentirao nam je primjer digitalizacije Katoličkog lista, a potom je gosp. Kristijan Crnković iz tvrtke ArhivPro sudionicima predstavio *Indigo* aplikaciju i platformu za izradu, pohranu i prezentiranje digitaliziranih materijala.

Ležerna atmosfera u isčekivanju idućeg izlaganja. Predsjednik BETH-a gosp. Geert Harmanny u razgovoru sa sudionicima konferencije.
(foto I. Gotal)

Ni trećeg konferencijskog dana nije nedostajalo zanimljivih tema i sadržaja. U prijepodnevnim satima svoja su izlaganja održali gosp. Martin Faßnacht iz Sveučilišne biblioteke u

Tübingenu koji je predstavio projekt IxTheo, zatim gđa Carine Dujarin iz belgijskog dokumentacijskog i istraživačkog centra KADOC koja je govorila o digitalizaciji belgijskih župnih listova. Gosp. Chris Booth napravio je prikaz portala Internet Archiva i govorio o poticajima za uključivanje u tu zajednicu digitalnih knjižnica. Gosp. Gregory Murray iz knjižnice teoloških studija na Princetonu govorio je o besplatnoj online digitalnoj knjižnici Theological Commons koja omogućuje pretraživanje i korištenje materijala s područja teologije i religijskih znanosti iz 150 knjižnica. Posljednje izlaganje na konferenciji imao je gosp. Pavel Synek iz EBSCO-a koji je napravio općeniti prikaz EBSCO-ovog koncepta tzv. Discovery servisa, pretraživača baza podataka s područja teologije, ali i digitalnih zbirki i kataloga. Rani poslijepodnevni sati bili su predviđeni za posjet Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a potom za zatvaranje konferencije. Tom prilikom najavljena je nova konferencija u Nürnbergu od 8. do 12. rujna 2018.

Važno je spomenuti kako je tijekom održavanja konferencije predsjednik BETH-a gosp. Geert Harmanny potaknuo knjižničare teoloških knjižnica iz Republike Hrvatske na neformalno okupljanje. Prvi put imali smo priliku za međusobno upoznavanje, ali i za iznošenje vlastitih iskustava i

poteškoća s kojima se susrećemo u svakodnevnom radu, kao i poticaj za ponovno okupljanje te mogućnost formiranja nacionalnog ogranka u okviru BETH-a budući da on u Republici Hrvatskoj ne postoji. Rodila se ideja i o pokretanju postupka za osnivanje Sekcije za knjižnice vjerskih zajednica unutar Hrvatskog knjižničarskog društva pa su u međuvremenu o tome već i održani prvi informativni sastanci i dogovori.

Literatura:

1. ATLA: American Theological Library Association. URL: <https://www.atla.com/Pages/default.aspx> (12.4.2018.)
2. BETH. URL: <https://theo.kuleuven.be/apps/press/beth/> (12.4.2018.)
3. Božičević, Vlatka. Digitalizacija u europskim teološkim knjižnicama: 46. međunarodna godišnja konferencija Europskog udruženja teoloških knjižnica - BETH. // Bogoslovska smotra 87, 3(2017), str. 691-704.

Irena Gotal
Biskupijska knjižnica Varaždin
irenagotal@gmail.com

PRESELJENJE BOLNIČKE KNJIŽNICE I OSNIVANJE ČITAONICE

Bolnička knjižnica, koja je bila smještena u zgradu Kirurgije, tijekom kolovoza prošle godine preseljena je u prizemlje upravne zgrade Bolnice. Naime, građa se dotad nalazila u ruiniranom podrumskom prostoru koji je u više navrata bio poplavljen, a zbog nedostatka prostora nije bilo moguće ni osigurati čitaonicu za korisnike. S obzirom na zahtjevnost preseljenja fonda te cijelokupnog inventara knjižnice, prvo smo selili i smjestili posudbeni fond kako bismo knjižnicu osposobili za rad, a ostalu građu smo sređivali do kraja godine. Osoblje knjižnice pakiralo je, a tehničko osoblje transportiralo građu i inventar knjižnice, koji uključuje 240 metara polica za smještaj građe.

Nova lokacija omogućuje izravan pristup, a prostorni uvjeti za rad s korisnicima su daleko funkcionalniji. Knjižnica sada raspolaže sa šest prostorija, pa je tako osiguran prostor za

Preseljenje knjižnice. Na fotografijama tehničko osoblje Bolnice, štićenici Centra „Tomislav Špoljar“ i gđa Jasmina Štimac.
(foto M. Sakač)

knjižničarsko osoblje i obavljanje knjižnično-informacijske djelatnosti u kojem se nalazi i posudbeni fond knjiga, tri spremišta za periodiku i drugu građu te pomoćna prostorija za poslove revizije i otpisa građe. Uz to je svakako najznačajniji dugo željeni čitaonički prostor ukupne kvadrature 25 m² (sa zasebnim sanitarnim čvorom) koji raspolaže s 10 korisničkih mesta i predviđenom prostorijom za tih rad i rad na računalu čije je opremanje u postupku, sredstva za sanaciju, namještaj i opremu osigurala je Bolnica. Čitaonica je namijenjena liječnicima na specijalizaciji kojima se može, prema potrebi, osigurati i samostalan pristup tijekom 24 sata, dok će drugi knjižnični prostori biti otvoreni samo tijekom radnog vremena knjižnice.

Osim čitaonice za specijalizante u knjižnici je osiguran smještaj zaštićenog fonda koji uključuje naslijедenu građu knjižnice bivšeg Higijenskog zavoda u Varaždinu. Fond svjedoči o ranoj organiziranoj nabavi stručne literature za obrazovne potrebe varaždinskih zdravstvenih djelatnika, a uključuje i naslove na njemačkom jeziku s početka 20. stoljeća s oznakom vlasništva Bakteriološke stanice i Doma narodnog zdravlja. Dio zaštićenog fonda su i publikacije nastale u izdanju Opće bolnice Varaždin, povjesna građa o razvoju Bolnice i zdravstva te zbirkica disertacija i magistarskih radova liječnika.

Centralna knjižnica raspolaže s 2417 svezaka monografija i 12 997 svezaka časopisa, e–izvorima u nacionalnoj pretplati, a od ove godine je u knjižničnom proračunu osiguran i trogodišnji pristup bazi kliničkih smjernica *UpToDate* koja je standard u međunarodnoj kliničkoj praksi. Knjižnica sa specijaliziranim fondom iz biomedicine pruža potporu stručnom, znanstveno-nastavnom i istraživačkom radu djelatnika Bolnice, ali i vanjskim korisnicima: učenicima Srednje medicinske škole, studentima zdravstvenih studija i djelatnicima srodnih institucija.

*Detalj posudbenog fonda
(foto M. Sakač)*

*Detalji čitaoničkog prostora
(foto M. Sakač)*

Spomenimo na kraju da je knjižnica od službenog osnutka 1964. godine do danas promijenila tri lokacije unutar bolničkog kruga. Isprva je bila smještena u sindikalnoj dvorani na prvom katu zgrade praoalice rublja gdje je kao knjižničarka radila časna sestra Olga Ciler, a potom Miroslav Fulir da bi 1978. godine nastavila s radom u (novoozgrađenoj) zgradici Kirurgije u kojoj je kao voditelj knjižnice radio prof. Vid Lončarić.

Zahvaljujem vanjskim suradnicima, gđi Jasminku Štimac, voditeljici Matične službe Gradske knjižnice „Metel Ožegović“, na sugestijama i pomoći tijekom preseljenja kao i djelatnicima Centra za odgoj i obrazovanje „Tomislav Špoljar“: Dejanu Pandži, voditelju odjeljenja radne okupacije, vrijednim i nasmijanim štićenicima škole na odvozu starog papira kao i ravnatelju Centra gosp. Marinu Vučiću koji je 2014. godine, prilikom preseljenja škole, donirao namještaj za knjižnicu.

*Marina Sakač
Opća bolnica Varaždin
marina.sakac@obv.hr*

U KONTEKSTU

8

DRUŠTVENE IGRE U KNJIŽNICAMA

Što su to društvene igre i kakva je njihova uloga?

Fenomen igre teško je objasniti i kategorizirati. Različiti autori pokušavali su definirati određene aspekte igre, ali i dalje ne postoji jedna općeprihvaćena definicija. Johan Huizinga igru čak ne smatra aktivnošću koja je svojstvena isključivo čovjeku¹ jer se i neke životinje igraju, no kod njih igra ima drugačiju ulogu. Prethodnim autorima, koji su istraživali igru, Huizinga zamjera činjenicu da su igru pokušali staviti u kontekst biološke svrhovitosti, što je svojstveno životinjama, ali ne i ljudima. On igru smješta u kontekst kulture i tako polaže temelje proučavanju igre velikom broju budućih autora.

Pokušaje definiranja igre nalazimo još u starih Grka, pa tako Aristotel igru definira preko njene trostrukе uloge: opuštanja, uživanja i odmora.² Platon uočava mogućnosti korištenja igara u odgoju djece, dok J. A. Komensky ističe presudnu važnost igre u tzv. "materinskoj školi", odnosno predškolskom odgoju.³ Povjesno gledano veliki broj pedagoga, poput J. Lockea i F. Fröbela, ističu važnost (slobodne) igre u odrastanju, sve do M. Montessory, koja dječju igru stavlja u kontekst

¹ Usp. Huizinga, Johan. *Homo Ludens: o podrijetlu kulture u igri*. Zagreb: Naprijed, 1992. Str. 14.

² Usp. Bognar, Ladislav. *Igra u nastavi na početku školovanja*. Zagreb: Školska knjiga, 1986. Str. 8.

³ Usp. isto, str 23.

razvoja njihovih sposobnosti.⁴ A. S. Neill smatra da je osnovni uzrok nemogućnosti odraslih da riješe vlastite probleme u tome što se dok su bili djeca, nisu dovoljno igrali.⁵

Ono što je zajedničko svim igrama jest da imaju pravila koja mogu biti jednostavnija ili komplikiranija, stroga ili blaga, ali uvijek prisutna. Ona omeđuju igru i stvaraju mogućnost "uigranosti", odmaka od stvarnosti.⁶ Igra postoji unutar vlastitog svijeta, odmaknuta od stvarnosti, ali istovremeno u njoj prisutna. Zbog toga postoji mogućnost tumačenja vrlo ozbiljnih životnih situacija (poput sudskih sporova ili ratova) pomoću igre, odnosno rješavanje konflikata putem igre.⁷

Društvene igre u knjižnici - što i kako?

Nabavljanjem društvenih igara za knjižnice knjižničari afirmiraju ulogu knjižnice kao mesta susreta svojih korisnika.⁸ Prilikom odabira društvenih igara koje žele nabaviti za svoj fond, knjižnice moraju voditi računa o bitnim obilježjima igre koju žele nabaviti, a to su: izdavač i autor igre, prosječno trajanje igre (u duljini partije), omjer cijene i kvalitete, izdržljivost materijala od kojeg je napravljena, mogućnost nabave ili izrade zamjenskih dijelova (u slučaju da se određeni elementi igre izgube ili oštete), popularnost igre među potencijalnim korisnicima (prema tipu ili žanru), primjerenost korisnicima (prema dobnim i ostalim obilježjima) i sl.

Školski knjižničari moraju biti svjesni da su njihovi korisnici još uvijek djeca željna igre za koju unutar krutog školskog programa imaju sve manje i manje vremena.⁹ Pristup igrama u školskoj knjižnici

⁴ Usp. isto, str 27.

⁵ Usp. Neill, Alexander Sutherland. *Slobodna deca Samerhila*. 4. BIGZ-ovo izd. Beograd: BIGZ, 1990. Str. 51.

⁶ Usp. Huizinga, Johan. Nav. dj., str. 17.

⁷ Usp. Huizinga, Johan. Nav. dj., str. 84.

⁸ Usp. Mayer, Brian; Harris, Christopher. *Libraries got game: aligned learning through modern board games*. 2009. URL: <http://www.ala.org/aboutala/offices/publishing/editions/webextras/mayer10092/mayer10092> (17.7.2018.)

⁹ Usp. isto.

omogućava im da "zamute" granicu između zabave i učenja te to učenicima školsko gradivo čini razumljivim.

Problem kod klasičnih edukacijskih igara je da njihovi autori najčešće zaborave glavnu karakteristiku dobrih igri, a to je da one moraju biti zabavne. Ako se previše inzistira ne edukacijskoj komponenti, većina učenika odustat će od igranja jer su tim tipom sadržaja već prezasićeni. Pružajući im mogućnost da iskuse "nešto drugo", društvene igre im nude način da kvalitetno provedu slobodno vrijeme istodobno usvajajući vještine i znanja na posve slobodan i prirodan način.

"Poput ostale građe u knjižnicama, društvene igre nadopunjaju školsko gradivo istovremeno potičući osobni rast i razvoj učenika."¹⁰ Birajući kvalitetne igre za knjižnicu, knjižničari svojim korisnicima nude jedinstvenu preporuku dobre građe.

Knjižničari o društvenim igram - anketa

Čitajući dostupnu literaturu o korištenju društvenih igara u knjižnici, zainteresirala sam se za prisutnost ovog fenomena u hrvatskim knjižnicama. Pretraživanjem kataloga knjižnica i interneta nisam pronašla rad koji bi se eksplicitno bavio društvenim igram u hrvatskim knjižnicama. U statističkim podacima o knjižnicama igre i igračke nisu razdvojene kategorije, već se vode pod zajedničkom brojkom, ali već su ti podaci značajan argument o prisutnosti ove građe u knjižnicama gdje je to prigodno.

Kako bih stekla cjelovitiju sliku o zastupljenosti društvenih igri u hrvatskim knjižnicama, provela sam anketu koja ispituje privatna iskustva knjižničara vezana uz društvene igre i dovodi ih u odnos s dostupnosti igara u njihovim knjižnicama. Ona od knjižničara traži i promišljanje postupanja s ovim specifičnim tipom knjižnične građe i navodi na iznošenje vlastite vizije budućnosti vezano uz politiku nabave društvenih igara za knjižnice.

Uzorak ispitanika prigodan je, a s potencijalnim ispitanicima kontaktirala sam putem grupa "Knjižničari" i "Stručni knjižničari" na društvenoj mreži Facebook. Anketi je bilo moguće pristupiti od 20. lipnja 2018. do 9. srpnja 2018. Nažalost, uzorak je premali da se na temelju njega donesu zaključci o korelaciji osobnih iskustava knjižničara s njihovim profesionalnim iskustvima.

¹⁰Isto.

Anketu je do kraja ispunilo 57 ispitanika, od toga 53 žene i 4 muškarca. Četvero ispitanika staro je između 18 i 25 godina, dvadeset i šestero između 25 i 35 godina, dvadesetero između 35 i 45 godina, četvero između 45 i 55 godina i troje između 55 i 65 godina. Većina ispitanika, njih 55, steklo je visoko stručnu spremu (odnosno titulu magistra struke), jedan ispitanik završio je srednju školu i jedan je završio viši stupanj obrazovanja (poslijediplomski studij / magisterij / doktorat).

Što se knjižnica u kojima ispitanici rade tiče, većina ispitanika, njih 44, radi u školskim knjižnicama, 10 ih radi u narodnim knjižnicama, 2 rade u visokoškolskim, a 1 radi u specijalnoj knjižnici. Fond knjižnica većine knjižničara (41 ispitanik) ne prelazi 10 000 jedinica građe, do 50 000 jedinica građe imaju knjižnice 12 ispitanika, a knjižnice 4 ispitanika imaju više od 50 000 jedinica građe. U 42 slučaja je knjižničar koji je ispunjavao anketu jedina stručna osoba zaposlena u knjižnici.

U idućem dijelu ankete knjižničari su odgovarali na pitanja o svojim privatnim iskustvima u igranju društvenih igara. Na pitanje o učestalosti igranja društvenih igara u slobodno vrijeme, dvoje ispitanika odgovorilo je da ne igra društvene igre, dok ih svakodnevno igra troje, jednom tjedno igra 19 ispitanika, jednom mjesечно 9 ispitanika, jednom u tri mjeseca 7 ispitanika, jednom u šest mjeseci 11 ispitanika, jednom u godinu dana 4 ispitanika, a rjeđe od jednom u godinu dana dvoje ispitanika. Tri najpopularnije vrste društvenih igara među ispitanicima su igre na ploči (39 ispitanika), igre s kartama (31 ispitanik) i enigmatske igre (23 ispitanika). Većina ispitanika društvene igre igra s obitelji (43 ispitanika). Osam ispitanika ne posjeduje ni jednu društvenu igru komercijalnog izdavača, sedam ispitanika posjeduje jedan naslov, 23 posjeduju do pet naslova, 13 posjeduje do deset naslova, a 6 posjeduje više od deset naslova igara komercijalnih izdavača društvenih igara. U prosjeku su ispitanici spremni uložiti između 100 i 500 kn godišnje u nabavku novih društvenih igara.

Drugi dio ankete bio je dostupan samo ispitanicima koji su odgovorili da njihova knjižnica nabavlja društvene igre za svoje korisnike. Ovom dijelu ankete pristupilo je 36 ispitanika. Od tog broja, dvoje ispitanika kaže da njihova knjižnica nabavlja manje od jednog novog naslova igre godišnje, dok se najčešće za knjižnicu nabavi između jedan i pet novih naslova (86 % ispitanika). Prema rezultatima ispunjenih anketa, knjižnice najčešće posjeduju do pet naslova igri (41,7 % ispitanika), podjednak je

broj knjižnica koje imaju do deset naslova (27,8 %) i do pedeset naslova (22,2 % ispitanika). Čak 75 % ispitanika kaže da ne inventariziraju društvene igre, a njih 83,3 % kaže da ih ne katalogiziraju.

Dvadeset i četvero ispitanika kaže da su društvene igre dostupne korisnicima cijelo vrijeme, s time da njih šestero kaže da uz to postoji i posebno vrijeme tijekom kojeg se potiče igranje društvenih igara u knjižnici. Dvanaestero ispitanika kaže da se prostor gdje se igraju društvene igre koristi i u druge svrhe te je zbog toga dostupnost društvenim igramu donekle ograničena. Zanimljiv je podatak da čak 61 % ispitanika procjenjuje da njihovi korisnici društvene igre u knjižnici koriste svaki dan.

U posljednjem dijelu ankete knjižničari su odgovarali na pitanja vezana uz planove za budućnost društvenih igara u knjižnici te im je omogućeno da objasne svoje odgovore. U svojim odgovorima 75,4 % korisnika izjasnilo se da bi nabavljali više društvenih igara za svoje knjižnice kad bi im to bilo financijski moguće. Oni koji su odgovorili da ne bi mijenjali svoju nabavnu politiku vezano uz društvene igre većinom rade u knjižnicama čiji korisnici ne teže tom tipu građe (“Kao visokoškolska knjižnica nemamo takvu građu predviđenu u nabavi.”).

Budućnost društvenih igara u knjižnicama

Knjižničar ima presudnu ulogu u stvaranju atmosfere koja vlada u knjižnici gdje radi. Korisnici ulaze u prostor knjižnice sa željom da ispunе neku svoju određenu potrebu, provedu određeno vrijeme u prostoru knjižnice, ali knjižničar je tamo prisutan cijelo svoje radno vrijeme. Knjižnice (odnosno odjeli) koje su namijenjene djeci i mladima svojim fondom i uređenjem moraju odražavati svoju svrhu. Igra je jedna od prvih aktivnosti u kojoj djeca uče kulturu od odraslih, ali isto tako stvaraju i svoju vlastitu.¹ Uvođenje igre u prostor knjižnice omogućuje korisnicima da provedu određeno vrijeme uključeni u svrhovitu aktivnost u prostoru knjižnice. Na taj način stvaramo atmosferu otvorenog, poznatog i prisnog mjesta koje potiče socijalizaciju i kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Nadam se da će u budućnosti sve više knjižničara uočiti prednosti društvenih igara kao knjižnične građe i svojim korisnicima dati priliku da se uključe u taj tip aktivnosti i u prostoru knjižnice i izvan njega.

¹¹ Usp. Duran, Mirjana. Dijete i igra. Jastrebarsko: Naklada Slap, 1995. Str. 33.

Literatura:

1. Bognar, Ladislav. Igra u nastavi na početku školovanja. Zagreb: Školska knjiga, 1986.
2. Duran, Mirjana. Dijete i igra. Jastrebarsko: Naklada Slap, 1995.
3. Huizinga, Johan. Homo Ludens: o podrijetlu kulture u igri. Zagreb: Naprijed, 1992.
4. Mayer, Brian; Harris, Christopher. Libraries got game: aligned learning through modern board games. ALA, 2009. URL: <http://www.ala.org/aboutala/offices/publishing/editions/webextras/mayer10092/mayer10092> (17.7.2018.)
5. Neill, Alexander Sutherland. Slobodna deca Samerhila. 4. BIGZ-ovo izd. Beograd : BIGZ, 1990.

Zrinka Hrženjak
Školska knjižnica, Osnovna škola Visoko
zhrzenja@gmail.com

KOLOMAN PL. BEDEKOVIĆ I NJEGOVA VILA

Javno djelovanje zavičajnog političara

Koloman pl. Bedeković posljednji je muški predstavnik varaždinske grane obitelji Bedeković Komorski koja je podrijetlom iz Hrvatskog zagorja, iz Bedekovčine. Rođen je prije dva stoljeća, 13. listopada 1818. godine, u Jalžabetu. Školovao se u Varaždinu, a potom u Ugarskoj (Nagykanizsa, Győr, Pécs). Nakon povratka, u Varaždinskoj je županiji prihvatio posao podbilježnika. Od 1839. godine službovao je u Beču u Kraljevskom ugarskom dvorskem vijeću i kancelariji. Premješten je u Zagreb te je obnašao funkciju prisjednika Sudbenog stola. Burne 1848. godine, u vrijeme sukoba s Mađarima, na kraće je vrijeme emigrirao u Beč. Za podžupana Varaždinske županije izabran je 1860. godine, a sedam godina kasnije i za župana. U svojoj političkoj karijeri priklonio se unionistima i više puta biran je za saborskog zastupnika. Stremio je čvrstom savezu s Mađarskom i, kao član delegacije, sudjelovao je u sklapanju Hrvatsko-ugarske nagodbe 1868. godine. Bio je ministar u hrvatsko-ugarskoj vladi, a na toj je funkciji ostao i nakon jednogodišnjeg obnašanja banske časti (1871.).

Koloman pl. Bedeković jedan je od utemeljitelja Hrvatsko-slavonskoga gospodarskog društva, Matice ilirske, Društva za povjesnicu jugoslavensku, Društva sv. Jeronima, varaždinskog Pjevačkog društva „Vila“. Bio je pokrovitelj Hrvatskoga glazbenog zavoda, financijski je pomagao Društvo za potporu bolesnika, Sbor dobrovoljaca za narodne kazališne predstave, izgradnju varaždinskog kazališta...

Svojim istomišljenicima, biračima iz 1. izbornog kotara varaždinskog koji su mu omogućili da bude izabran u Sabor, obraćao se 1887. godine radostan jer je „time polučio najljepše odličje, koje se na polju javnoga djelovanja postići može...“¹ Pisao im je: „.... povjerenje tim više cienim, što je poteklo od muževah onoga grada, prema kojemu sam već za danah mladjahne dobe svoje gojio najtopljiju ljubav te koju mu ljubav želim sačuvati i do poslednjega časa života svoga.“²

Koloman pl. Bedeković mnogima nije bio omiljen zbog svojeg političkog opredjeljenja, a poznanstvo s njim opisao je Ksaver Šandor Gjalski

¹ [Preuzvijeni gospodin...]. / Slavoljub Kušter. // Hrvatska straža, 2, 26(25. lipnja 1887.), str. 1.

² Isto.

u pripovijetci *Ljubav lajtnanta Milića*: „Ma da je bio to vanredno fin, umiljat i otmjen gospodin, meni nije bio simpatičan, premda sam njegovu majku kao mali dječarac vrlo volio i upravo poželjno dolazio u njezinu kuću u Varaždinu, gdje me je uvijek svojom blagošću i dobrotom gotovo obasipavala. Bila je onda naravski u dubokoj, dubokoj već starosti, ali uvijek vesela i dobre volje. Rodom je bila iz stare madžarske obitelji Inkey, pa je možda naš Koloman i po tom bio toliko zanesen za sve, što je madžarsko... Meni dašto, nije njegova preuzvišenost toliko imponirala, da mu ne bih bio otkresao svu istinu i sve svoje uvjerenje otvoreno i bez priuzdržanja.“³

Za zasluge koje je imao, Koloman pl. Bedeković zamoljen je za suglasnost da se njegov portret izloži u varaždinskoj županijskoj palači. Portretirao ga je mađarski slikar Stetka Gyula.

Stetka Gyula: Koloman pl. Bedeković, ulje na platnu – Budapest, 1888. (vlasnik Gradski muzej Varaždin)

³ Gjalski, Ksaver Šandor. Ljubav lajtnanta Milića i druge pripovijetke. Zagreb: Matica hrvatska, 1923. Str. 187.

Vila Müller - Bedeković

Kad je Bedeković zaključio da bi u Varaždinu trebao imati reprezentativno zdanje, odlučio se za kupnju kuće koju je 1827. godine sagradio dr. Wilhelm Bernard Müller u ulici Južno grabište 247.⁴ Sa zanosom je o njoj pisao Michael Kunić jer je bila posebna po mnogočemu.⁵

S ulične je strane uz ogradi bila posaćena živica, a na ulazu su dominirale kamene sfinge. Prema kući su vodile dvije široke, zavojite staze koje su okružile njegovani travnjak s velikom cvjetnom gredicom - rondelom. Obostrani prilazi trijemu bili su popločeni i omeđeni niskim, kamenim zidom. Na početne stupove simetrično su postavljene svjetiljke i ukrasne posude za cvijeće, a u središnjem dijelu četiri visoka stupa nosila su zabat na kojem je mladi, talentirani slikar Rampfel naslikao uspavanu Iiju, lik iz Eshilove tragedije *Okovani Prometej*. Kuća je imala centralno grijanje izvedeno prema izvrsnoj metodi prof. Meissnera, a istovremeno bilo je omogućeno zagrijavanje staklenika. Izvedba krovišta bila je impresivna, a ograđena krovna terasa služila je kao vidikovac. Posjetitelji su mogli uživati u gradskim vizurama, naročito u uređenim zelenim površinama na koje su se nadovezivale umjetno stvorene uzvisine zasadene biranim sadnicama. Usječene staze spajale su njegovane cvjetnjake i vrtne gredice, uzbudljivo je razno voće, ukrasno grmlje i drveće. Poznato je da je dr. Müller u svojem perivoju odabrao mjesto za posljednje počivalište svoje tragično preminule supruge Elizabete r. Fodrozty.⁶ Müller je umro 1863. godine. Njegovo je veliko imanje podijeljeno te je planirana prodaja čim se odobri i organizira javna dražba. Dvije godine kasnije novi vlasnik sjeverne parcele veličine 1 rala i 1490 četvornih hvati postao je grof Oršić, ali ju je preprodao vlastelinu Kolomanu pl. Bedekoviću.⁷ Gradnja za koju se odlučio novi vlasnik morala je biti u skladu s *Gradevnim rednikom za područje sl. i kr. grada Varaždina*, propisom koji se primjenjivao od 7. srpnja 1868. godine. Ujedno se morao ispred

⁴ Njezina kasnija adresa bila je Jagićeva 10, dok je današnja A. Cesarska 10.

⁵ Usp. Kunić, Michael. Neue Gartenanlage zu Varasdin in Croatiens des Herrn Bernhard Wilhelm v. Müller, Doktor der Medizin und Physikus ordinarius dieser königl. Freistadt // Allgemeine deutsche Garten-Zeitung, 9, 29(25. Juli 1831.), str. [217]-222.

Usp. i: Jurčić, Ivana. Varaždinski gradski vrt - šetalište i vrt doktora Müllera. // Kaj 35, 3(2002), str. 79-100.

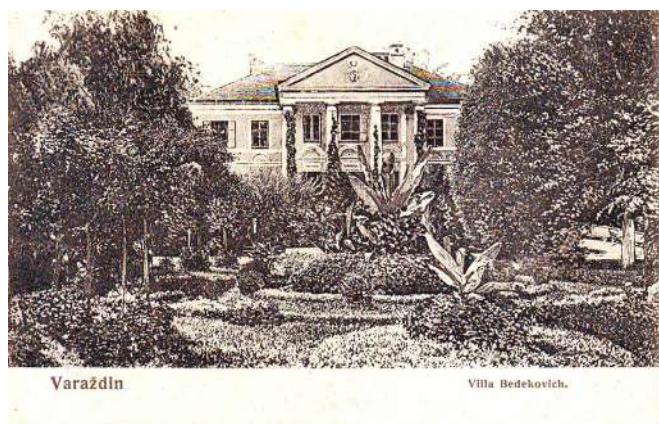
⁶ Usp. Svoboda, Branko. Stare vinogradske kurije i klijeti. Zagreb: Izd. Kulturno-prosvjetno društvo Hrvatskih zagoraca „Matija Gubec“, 1967. 2. sv. Str. 569.

⁷ Usp. Horvat, Rudolf. Povijest grada Varaždina. Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Zavod za znanstveni rad: Grad Varaždin, 1993. Str. 347.

Usp. i: Novi perivoj. // Pučki prijatelj 10, 27(6. srpnja 1876.), str. 115.

kuće urediti pločnik, a kamen za završne rade dovezen je iz Beletinca.⁸

Ivy Lentić-Kugli vilu Bedeković opisuje ovako: „Glavno pročelje prikazuje skladnu jednokatnu građevinu sa središnjim, snažno istaknutim rizalitom u obliku portika koji nose visoki i vitki klasicistički stupovi nadvišeni trokutastom atikom. Do portika, odnosno ulaza u zgradu, vode s obje strane zavojite stube. Izduženi prozori prizemlja i ulazna vrata imaju natprozornike u obliku lunete, a prozori I. kata nešto su niži i bez luneta. S obje strane dodane su prizemne prigradnje.“⁹ Na starim razglednicama može se uočiti da je u središnjem dijelu atike reljefno izведен monogram Kolomana pl. Bedekovića dok je stražnja strana vile vrlo jednostavne izvedbe.

Razglednica s prikazom vile Bedeković – poslana 1909. (Vlasnik Gradska knjižica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin)

S obzirom na poduzete veće građevinske zahvate na kupljenoj parceli, zelene površine trebalo je obnoviti. Zaposlen je gradski vrtlar Juraj Đuro Nestl koji je svoju kreativnost već dokazao, a njegov posao nastavio je vrtlar Josip Zeppel. Kupnjom obližnjih parcela Bedekovićevu je zemljište prošireno,¹⁰ a od 1886. godine perivoj oko vile otvoren je za javnost.

Vila Müller - Bedeković i njezini korisnici

Koloman pl. Bedeković u Varaždinu nije stalno boravio, nego je obično dolazio na odmor preko uskršnjih i božićnih blagdana pa bi tada uživao u svojoj vili i prekrasnom parku.¹¹ U tom reprezentativnom zdanju organizirao je svečane

⁸ Usp. Državni arhiv u Varaždinu, HR-DAVŽ - 529 obitelj Bedeković, 5125 (1876.).

⁹ Lentić-Kugli, Ivy. Zgrade varaždinske povijesne jezgre. Zagreb: Naklada Lijevak, 2001. Str. 36.

¹⁰ Usp. HR-DAVŽ - Isto, 5092 (1875.)..., 5136 (1878.).

¹¹ Usp. Preuzvijšeni gosp. Koloman pl. Bedeković Komorski. // Hrvatska straža, 3, 13(31. ožujka 1888), str. 3.

večere i za bana Khuena Héderváryja kad je s pratnjom dolazio u posjet Varaždinu i Varaždinskoj županiji.¹² I u vrijeme nenadana banova posjeta grad je začas bio okićen zastavama, a topovi sa starog grada obznanili bi njegov dolazak. Ako se u ulicama kojima je prolazio kuće nisu stigle okititi cvijećem i šarenim sagovima, dospjela se organizirati bakljada pa je i vila bila raskošno osvijetljena, a prigodni nastup pjevačkog društva „Vila“ još dojmljiviji.

Staklena čaša s prikazom vile Bedeković, druga pol. 19. st.
(vlasnik Gradski muzej Varaždin)

Da bi jela u svakoj prigodi bilo u izobilju, brinuo se Janko Kasun, upravitelj velikog vlastelinovog imanja u Štefancu. Obvezao se na to u pismu Kolomanu pl. Bedekoviću prihvaćajući novi posao.¹³ Zadovoljan njegovim radom, za uzvrat mu je dopustio da se useli u vilu kad mu je trebala bolja njega tijekom bolesti. Svoje pak je posljednje

12 Usp. Ban u Varaždinu // Hrvatska straža 2 37(10. rujna 1887.), str. 2.

Usp. i: Banovo putovanje po županiji varaždinskoj. // Hrvatska straža 3, 39(3. listopada 1888.), str. 1-2.

13 Usp. HR-DAVŽ - Isto, 5090. Pismo je poslano iz Brezovice, 25. ožujka 1875.

bolesničke dane Koloman pl. Bedeković provodio u Hinterbrülu kraj Beča, a umro je 10. kolovoza 1889. godine. U Varaždinu mu je četiri dana kasnije organiziran veličanstveni isprāčaj u kojem je sudjelovao i ban uz službene predstavnike ugarske i hrvatske vlade, Sabora, lokalne vlasti i građanstva. Pogrebna povorka krenula je od željezničke stanice prema Južnom grabištu uz dvorište pokojnikove vile te Dravskom i Koprivničkom ulicom, a potom se kolona kola zaputila prema groblju u Jalžabetu. Ljes prekriven raskošnim vijencima prevezen je u šesteropregu, a položen je u obiteljsku grobnicu uz asistenciju mnogobrojnog svećenstva. Bedeković je mnogima oporučno ostavio novac pa tako i pjevačkom društvu „Vila“, čiji je bio utemeljitelj, siromašnoj mlađeži gradskih pučkih škola, građanskoj uniformiranoj četi, franjevcima za obnovu crkve, a najveću svotu namijenio je najsilomašnjima te je 247 stanovnika grada dobilo financijsku pomoć.¹⁴

Koloman pl. Bedeković nije osnovao vlastitu obitelj pa vilu baštini obitelj njegove sestre grofice Marije Kušević. Vladislav Vežić, kr. javni bilježnik i sudbeni povjerenik, s trojicom vještaka sedam je dana sastavljao *Našastar* – popis vlastelinove varaždinske imovine.¹⁵ Pobrojene su sve prostorije u vili (ukupne površine 337,4 m²) i sav njihov inventar. Možemo si dočarati kako je izgledala *pisaća soba*, *posjetna soba*, *mali salon*, *blagovaonica*... Polirani namještaj, kanapei, garniture za sjedenje usklađene sa zavjesama od crvenog ripsa, *etažeri* s knjigama, slike i ogledala sa zlatnim okvirima, lusteri, svijećnjaci, srebrni pribori za jelo za mnogobrojne goste...

Razglednica s motivom vile Bedeković – poslana 1918.
(vlasnik Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin)

14 Javne zahvale objavljivane su u Hrvatskoj straži tijekom kolovoza i rujna 1889. godine.

15 Usp. HR-DAVŽ – Isto, 5307. C. kr. javni bilježnik Ferdinand Frauscher sastavio je Bedekovićevu oporuku 1. kolovoza 1889. godine.

Popisani su i prateći objekti s pokretnom imovinom: gospodarska zgrada sa stajom za paradne konje koji su se uprezali u kočiju ili saonice. Uz staju bila je sobica i drvarnica (ukupne površine 167,2 m²). Za uzgoj bilja sagrađen je veliki dvodijelni cvjetnjak (113,28 m²) te zgrada za *ananas gojenje* (52,2 m²). U dvorišnom dijelu bila je i drvena suša pokrivena crijevom (42 m²), a popisana su i tri bunara sa željeznim *Schulhofom* te drvena i željezna ograda. Osim perivoja, pobrojani su vrtovi i voćnjaci te vinograd i pašnjak, ali i druge zelene i obradive površine na Banfici, Motičnjaku, Grabanicama, Širokim ledinama...

Nakon Bedekovićeve smrti o zelenim površinama uz vilu i dalje se brinuo vrtlar Zepel te je u stakleniku uzgajao više od pedeset vrsta krizantema koje su dopremane iz Engleske¹⁶, a prodajom 1200 ciklama prikupljen je novac koji je grofica Jordis namijenila ratnim stradalnicima.¹⁷

Nasljednici vilu nisu koristili za stanovanje, već su je iznajmljivali.¹⁸ Uz veći stan u prizemlju, koji se sastojao od devet soba, kuhinje, pomoćnih prostorija te podruma, na raspolaganju je bila i staja. Manji stan imao je četiri sobe, kuhinju, pomoćne prostorije i podrum. Stanarima jednog i drugog stana bila je dozvoljena uporaba parka.¹⁹ Posljednja stanarka koja je stanovala u vili bila je učiteljica Paula Possanner, a davala je poduke iz engleskog i francuskog jezika.

Vilu Bedeković i nekretnine u vlasništvu barunica Jordis i Kušević kupili su franjevci 1927. godine za 500 000 dinara s namjerom da se na tom zemljištu sagradi kolegij.²⁰ Potrebnu dokumentaciju pripremili su ing. Ivo Senk i arhitekt Ivan Kulišek i već je 4. rujna 1927. godine zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer u prisutnosti brojnih uzvanika blagoslovio temeljni kamen. U mjedenu kutiju umetnut je pergament s posvetom sv. Franji te je prosuta zemlja donesena iz Rima.

Franjevački kolegij Sv. Antuna je, osim učionica, kabineta i knjižnice, imao veliku

¹⁶ Usp. U ovdašnjoj vili Bedeković... // Varaždinski viestnik 4, 46(18. studenoga 1893.), str. 4.

¹⁷ Usp. „Ciklame“ u korist ranjenika. // Hrvatsko pravo 1, 28(19. prosinca 1914.), str. 2.

¹⁸ Usp. HR-DAVŽ – Isto, 5395. Odvjetnik Oskar Kiss 4. siječnja 1893. potvrđuje da mu je ing. Franjo Andrele dao novac za najam kuće u Varaždinu.

¹⁹ Usp. [Oglas]. // Hrvatske pravice 5, 17(29. travnja 1911.), str. 5.

²⁰ Odvjetnik dr. Ante Magdić kao opunomoćenik potpisao je *Kupoprodajni ugovor* u ime prodavatelja – Camille bar. Gemmingen, r. Jordis iz Vidovca, Yvone pl. Kiepach r. Jordis iz Samobora, Hedde bar. Jordis iz Vidovca, Natalije bar. Jordis iz Vidovca te Marte udove bar. Kušević iz Jalžabeta. Zastupnici kupca bili su franjevci Matija Proštenik, Alfonso Andrašec i dr. Alojzije Pišpek, a svjedoci Debeljak i Bogdan. Ugovor je potpisан 30. siječnja 1927. godine. Čuva se u franjevačkom samostanu u Varaždinu, u arhivu Franjevačkog kolegija.

blagovaonicu, spavaonice, kapelicu, improvizirano kino i kazalište. U slobodno vrijeme đaci su mogli igrati ping-pong, šah, stolnu kuglanu, a vani, na igralištu pred školom, i tenis, hazenu te odbojku pa su zelene površine prilagođene novim sadržajima. Franjevci su se očinski brinuli o svojim štićenicima, a na vratima odgajatelja stajao je natpis: „U svako vrijeme ulaz slobodan“. Kao što su najavili, vilu Bedeković prilagodili su novoj namjeni te je u njoj bila smještena uprava. S dvorišne strane uređen je sporedni ulaz do kojeg su vodile stepenice. Omogućeni su vanjski prilazi podrumskim prostorijama, a pojedini prozori su zazidani.

Razglednica s prikazom adaptacije vile Bedeković – poslana 1934. (vlasnik Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin)

Kad je obnovljena fasada, u središtu atike umjesto reljefnog monograma ucrtan je franjevački grb, a iznad nosivih stupova isписан je latinski natpis: „Non sibi soli vivere, sed et aliis proficere“ („Ne samo za sebe živjeti, nego i drugima koristiti“).

Ratna događanja ostavila su duboki trag, a Franjevački kolegij zaposjele su vojne jedinice. Nakon Prve bojne uselila je XIV. udarna divizija Jugoslavenske narodne armije. Sve privatne škole ukinute su 1945. godine te su franjevci, protiv svoje volje, s gradskom komandom trebali utanačiti uvjete korištenja 65 poslovno-stambenih i 15 pomoćnih prostorija koje se nalaze u sagrađenoj trokatnici i jednokatnoj vili.²¹ Narodni odbor Općine Varaždin postigao je 1957. godine s predstavnicima JNA načelni sporazum o ustupanju korištenih objekata prvenstveno za školske svrhe, čim se u Milčetićevoj ulici sagradi nova zgrada za potrebe vojne komande.²² Time se ujedno nastojao riješiti problem smještaja dječje knjižnice, a o potrebi njezinog otvaranja

²¹ Isto.

²² Usp. Novi školski prostori za 1200 đaka. // Varaždinske vijesti, 12 (i. e. 13), 573(21. veljače 1957.), str. 4.

pisano je u lokalnim novinama. Počele su pripreme kako bi se stvorili uvjeti za rad osmogodišnjih škola, a vila Bedeković prenamijenjena je za smještaj Savjeta za kulturu i prosvjetu Narodnog odbora Općine, Radničkog sveučilišta, knjižnice i drugih korisnika.²³ U podrumskim prostorijama jedno je vrijeme bio stan za školskog podvornika, a u novije vrijeme prostorije je koristio Športski ribolovni klub i Radioamaterska udružba „Sloga“ Varaždin. Kad su se uređivale zelene površine, s kosturnice Gradskog groblja preseljen je ispred vile spomenik palom borcu, rad kipara Radovana Terstenjaka. Umjesto nekadašnjeg cvjetnjaka, na središnjoj gredici godinama su dominirali polukružno zasađeni juniperusi, a uz stupove vile penjale su se pušavice sve više prekrivajući latinski natpis, dok je franjevački grb odavna uništen.

Osamdesetih godina prošloga stoljeća nekadašnji je franjevački posjed kao društveno vlasništvo podijeljeno u korist dviju osnovnih škola te Narodnog sveučilišta „Braća Ribar“ Varaždin čija su prava prenijeta na D. P. Centar za učenje stranih jezika, a potom i na Školu stranih jezika Kezele. Predlagano je da se dječja knjižnica preseli na Trg slobode 12, u prostorije u kojima je održavana nastava stranih jezika.²⁴

*Nova „rondela“ ispred vile Bedeković
(foto J. Štimac)*

Nastojanje da se vila privatizira nije naišlo na odobravanje lokalne vlasti bez čijeg su znanja ovi postupci provedeni, kao i bez znanja Gradske knjižnice na koju Grad Varaždin polaze osnivačka prava. Gradsko poglavarstvo zaključilo je da prema propisu o zakupu prostora kojima raspolaže Grad Varaždin vila ne može biti u privatnom posjedu te je određeno da se ispražnjeni prostor dodijeli Gradskoj

²³ Usp. Nove školske prostorije. // Varaždinske vijesti, 14, 618(1. siječnja 1958.), str. 7.

²⁴ Usp. Sveučilište na manje adresu / Z. P. // Varaždinske vijesti 44 2253(24. ožujka 1988.), str. 4.

knjižnici za proširenje djelatnosti do završetka postupka po *Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine*.

Do kraja 1999. godine stvorili su se uvjeti te se Odjel za djecu proširio na cijelo prizemlje u kojem se odvijaju programi vezani uz igru, učenje, čitanje, istraživanje, druženje, kreativno izražavanje, a namijenjeni su djeci predškolskog i školskog uzrasta. Dolaze i bebe te se pod trijemom uz tricikle parkiraju i kolica, a najmlađi mogu koristiti i posebno previjalište.

Prostor na katu dobio je novu namjenu 2007. godine kad je otvoren Odjel za mlade i Odjel strane literature s bogatom zbirkom građe na suvremenim medijima. Gradska knjižnica obnovila je vilu Bedeković od krova do temelja zahvaljujući financijskoj pomoći Ministarstva kulture, Grada Varaždina i Varaždinske županije te znatnim vlastitim sredstvima. Svi korisnički prostori opremljeni su namještajem izrađenim po mjeri te su estetski uskladjeni i maksimalno funkcionalni. Oronulo zdanje išarano grafitima i obrasio agresivnim pušavicama ispod kojih se trusila žbuka 2008. godine zablijesnulo je u novom rahu. Posjetiteljima su ponovno širom otvorena vrata glavnog ulaza iznad kojeg je obnovljen latinski natpis koji vrijedi za sva vremena. Podsjeća kako je važno koristiti drugima, a Odjel za djecu tu svoju zadaću obavlja neprekidno već 60 godina.

*Vila Bedeković nakon obnove
(foto J. Štimac)*

Uprava za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture izdala je 30. listopada 2006. godine rješenje (Klasa: UP-1º 612-08/06-06/0393, Ur. broj: 532-04-01-1/4-06-2) kojim se utvrđuje da vila Bedeković, na k. č. 2056/1 (zk. ul. 11702), ima svojstvo kulturnog dobra. O njoj se i nadalje treba brinuti marom dobrog gospodara, a nadamo

se da će se tijekom vremena oko vile zasaditi nasadi ukrasnog drveća i grmlja, među kojima će biti brojne sorte koje je davnih godina strpljivo popisao M. Kunić. Varaždin bi ponovno mogao biti prepoznatljiv po ljepoti raskošnog perivoja te još privlačniji novim generacijama.

Literatura:

1. Belošević, Stjepan. Županija varaždinska i slob. i kralj. grad Varaždin. Zagreb: vlast. nakl., 1926.
2. Filić, Krešimir. Franjevci u Varaždinu: poviest franjevačke crkve i samostana: o 700-godišnjici dolaska Franjevaca u Varaždin. Varaždin: vlast. nakl., 1944.
3. Gjalski, Ksaver Šandor. Ljubav lajtnanta Milića i druge pripovijetke. Zagreb: Matica hrvatska, 1923.
4. Horvat, Rudolf. Povijest grada Varaždina. Varaždin: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Zavod za znanstveni rad: Grad Varaždin, 1993.
5. Hrvatski biografski leksikon. / gl. urednik Nikola Kolumbić. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983., sv. 1.
6. Ilijanić, Mira. Građevna djelatnost u Varaždinu tokom devetnaestog stoljeća. // Urbanizam, graditeljstvo, kultura: zbornik radova. Varaždin: TIVA d. d., 1999.
7. Jurčić, Ivana. Varaždinski gradski vrt – šetalište i vrt doktora Müllera // Kaj 35, 3(2002), str. 79-100.
8. Kunić, Michael. Neue Gartenanlage zu Varasdin in Croatiens des Herrn Bernhard Wilhelm v. Müller, Doktor der Medizin und Physikus ordinarius dieser königl. Freistadt // Allgemeine deutsche Garten-Zeitung 9, 29(1831), str. [217]-222.
9. Kunić, Michael. Rhapsodieen über Gärtnerei, Anlagen Obst-Baumsucht und Landwirthschaft in Croatiens// Allgemeine deutsche Gartenzeitung 12, 32(1834), str. [249]-253.
10. Lentić-Kugli, Ivy. Zgrade varaždinske povijesne jezgre. Zagreb: Naklada Ljevak, 2001.
11. Lončarić, Magdalena. Plemstvo Županije varaždinske: portreti, grbovi, grbovnice, rodoslovlja. Varaždin: Gradska muzej, 1995.
12. Mirković, Marija. O spajanju unutrašnje varoši i gradskih pregrada u Varaždinu. // Godišnjak Gradskega muzeja Varaždin 2-3(1962-1963), str. 42-66.
13. Svoboda, Branko. Stare vinogradske kurije

i klijeti. Zagreb: Izd. Kulturno-prosvjetno društvo Hrvatskih zagoraca „Matija Gubec“, 1967., 2. sv.

14. Szabo, Agneza. Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu 1860-1873. Zagreb: Filozofski fakultet: Zavod za hrvatsku povijest, 1987. sv. 2.

Podaci o prilozima u novinama (Hrvatska straža, Hrvatsko pravo, Hrvatske pravice, Pučki prijatelj, Varaždinski viestnik, Varaždinske vijesti) nalaze se u bilješkama ispod teksta.

Korištena je građa Državnog arhiva u Varaždinu, franjevačkog samostana Varaždin, Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović“ Varaždin i Gradskega muzeja Varaždin.

Jasminka Štimac

j_stimac@net.hr

IN MEMORIAM

9

ANĐELKA ŽUGAJ – IN MEMORIAM

U subotu, 9. prosinca 2017. godine, preminula je gospođa Andelka Žugaj, viša knjižničarka knjižnice Fakulteta organizacije i informatike od 1975. do 2004. godine.

Gospođa Andelka Žugaj (r. Tomac) rođena je 11. travnja 1940. godine. Osnovnu školu pohađala je u Jastrebarskom, a gimnaziju u Zagrebu. Nakon položene mature 1959. godine zaposlila se kao službenik u Općinskoj skupštini Jastrebarskog. Akademske 1961./1962. godine upisala je i u redovitom roku završila Pedagošku akademiju u Zagrebu, grupu Hrvatski jezik – Zemljopis. U Osnovnoj školi *Milan Mraović Simić* u Jastrebarskom zaposlila se 1963. godine. Radni odnos u Jastrebarskom prekinula je 1966. godine te se zaposlila u Osnovnoj školi *Ignjo Batrnek-Mali* u Čepinu. Tijekom rada u osnovnim školama većim dijelom je predavala hrvatski jezik, a manjim dijelom zemljopis. Uz predani pedagoški rad redovito je bila uključena u rad dramske, literarne i recitatorske grupe. U Varaždin je došla 1975. godine i zaposlila se u knjižnici Fakulteta organizacije i informatike na radnom mjestu bibliotekara. Gospođa Andelka Žugaj je 1994. godine stekla zvanje više knjižničarke. U mirovinu je otišla 2004. godine. Bila je supruga i majka dvoje djece.

Tijekom rada u knjižnici Fakulteta organizacije i informatike odgojila je niz studenata knjižničara. Bila im je „šefica“, učiteljica i nadasve priateljica. Pamtit ćemo je i po njezinoj pronicljivosti, jednostavnosti i nadasve dobroti.

Ispraćaj poštovane i drage kolegice, priateljice, gospođe Andelke Žugaj bio je 12. prosinca 2017. godine u 14 sati na groblju u Varaždinu.

Bernarda Kos
Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
bernarda.kos@foi.hr

IN MEMORIAM MR. SC. JOSIP HERCEG (1944. - 2018.)

Josip Herceg s Bogdanom Krizmanom 1985. godine

Josip Herceg rođen je 1944. u Majerju, a osnovnu je školu završio u Petrijancu.

Školovanje je nastavio u Srednjoj učiteljskoj školi, a potom na Pedagoškoj akademiji u Čakovcu, gdje je diplomirao likovnu umjetnost.

Na početku svog radnog vijeka radio je kao učitelj likovne kulture u Osnovnoj školi Vidovec te u Osnovnoj školi Radovan.

Neprestano je crtao i slikao te je svoje rade izlagao na izložbama u zemlji i inozemstvu.

Žudeći za novim spoznajama, uz rad je upisao studij pedagogije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu postignuvši zvanje profesora pedagogije.

Magistrom znanosti postao je 1981. godine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu obranivši magistarski rad pod naslovom *Utjecaj higijenskih uvjeta na razvijanje higijenskih navika učenika osnovne škole u razrednoj nastavi*.

Kao pedagog radio je u Osnovnoj školi Vinica te na nekoliko osnovnih i srednjih škola u Varaždinu, među kojima je i Prva gimnazija Varaždin od 1980. do 1983. godine, neposredno do dolaska na mjesto ravnatelja u Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Metel Ožegović“ (tada Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Sloboda“).

U vrijeme njegovog mandata, koji traje od 1983. do 1988. godine, osnovana je 1986. općinska i regionalna matična služba, kojoj je osnovni zadatak bio unapređivanje rada u knjižničarskoj djelatnosti te međusobna pomoć i koordinacija u radu.

Kako bi svima približio knjigu, nastavljao je suradnju s poduzećima na otvaranju knjižnih ormarića i nabavi knjiga u Varteksu, VIS-u, PPK Koki, Termoplilnu, Vartilenu, Mundus Florijanu Bobiću te Ugostiteljskoj radnoj organizaciji Varaždin.

Knjižnica je u to doba imala 14 000 članova, a knjižni fond iznosio je 130 000 svezaka. Tijekom 1986. godine obnovljene su i preuređene prostorije Dječjeg odjela, a krajem njegova mandata svečano je obilježena 150. godišnjica Ilirske čitaonice u Varaždinu sa Znanstvenim skupom „Povijest knjižnog blaga i knjižnica sjeverozapadne Hrvatske“ te je dovršen projekt razvoja bibliotečno-informacijskog centra.

Radni vijek nastavio je u Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu i sport Županije varaždinske radeći i na mjestu pročelnika za društvene djelatnosti.

Na mjesto gdje je i započeo svoj radni vijek, Osnovnu školu Vidovec, vratio se 2007. godine kao stručni suradnik pedagog do svog umirovljenja 2011. godine.

Uz pedagogiju i zdravstveni odgoj područje njegovog djelovanja bila je i povijest osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja na području Varaždina, posebno varaždinske Gimnazije za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Kao suautor i ilustrator sudjelovao je u izradi monografija pojedinih zavičajnih autora te više brošura u izdanju Varaždinske županije.

Svojim neumornim i samozatajnim radom Josip Herceg pridonio je unapređenju poimanja odgoja u školama, dok je u svom kratkom mandatu u knjižnici radio na osvremenjivanju poslovanja vodeći se mišlu - knjiga dostupna svima.

Umro je 19. svibnja 2018. godine.

Andreja Toljan
Gradskna knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
andreja-4@net.hr

ODABRANA IZDANJA IZ STRUKE

10

Hebrang Grgić, Ivana. Kratka povijest knjižnica i nakladnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2018.

U ovoj knjizi autorica opisuje razvoj knjiga od najranijih oblika (pločica ili tablica) do najnovijeg doba (tableti). Osim knjiga prikazuje i razvoj knjižnica te nakladnika i nakladništva. Knjiga je namijenjena prvenstveno studentima, no jednako tako i svim čitateljima koji su zainteresirani za područje povijesnog razvoja knjige, knjižnica i nakladnika. Posebnosti ovog priručnika su mogućnosti korištenja kodova za brzi pristup (QR) relevantnim sadržajima na internetu, aplikacije za učenje za pametne telefone kojima je moguće provjeriti vlastito znanje te pitanja za daljnje istraživanje.

Švenda-Radeljak, Ksenija. Obrazovanje i status knjižničara u Hrvatskoj do uvođenja studija bibliotekarstva. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta, 2018.

Knjiga istražuje razvoj profesionalne edukacije i priznavanje statusa knjižničara u razdoblju od osnutka Kraljevske sveučilišne knjižnice do ustroja Katedre za bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, čime započinje visokoškolska naobrazba za knjižničarsku profesiju. Istraživanje je podijeljeno na tri povjesna razdoblja: 1874. - 1918.; 1918. – 1945. te razvoj od 1945. - 1976. godine. Poseban se naglasak stavlja na istraživanje i prezentiranje dosada nedovoljno istraženog djelovanja hrvatskih knjižničarki.

Jović, Marija. Uloga ravnatelja u promicanju kvalitete knjižničnih usluga. Zagreb: Sarajevo: Synopsis, 2018.

U novije vrijeme knjižnična djelatnost znatno je napredovala; javljaju se novi knjižnični pojmovi, termini i odnosi. Objedinjujući inventivnost prije svega ravnatelja i voditelja knjižničnih ustanova, ali i samih djelatnika, knjižnice postaju važna mjesta kulture, druženja, te stjecanja znanja. Ova knjiga istražuje ulogu ravnatelja u promicanju knjižničnih usluga.

Knjižnice u procjepu 3: stručna obrada knjižnične građe namijenjene djeci i mladima: zbornik radova / uredio Ante Mrgan. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije, 2018.

Zbornik radova sadrži rade sa znanstvenog skupa „Knjižnice u procjepu 3 : stručna obrada građe namijenjena djeci i mladima“ održanog u Sisku u svibnju 2016. godine. Knjižničari koji se bave stručnom obradom knjižnične građe (katalogizacija, klasifikacija, predmetna obrada, signiranje) namijenjene djeci i mladima, suočavaju se s brojnim problemima usred rastuće produkcije raznovrsne građe namijenjene djeci (slikovnice, slikovnice za bebe, taktilne slikovnice, zvučne slikovnice, knjige, e-knjige, igračke, audiovizualna, elektronička, glazbena i efemerna građa...), a ovaj zbornik daje barem dio odgovora i rješenja na te probleme.

Pripremila Ana Jureković Crnčec
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“ Varaždin
anna.crncec@gmail.com

ZAVIČAJNA IZDANJA

11

ZAVIČAJNO NAKLADNIŠTVO U 2018. GODINI

Zavičajna zbirka "Warasdiniensia" Gradske knjižnice i čitaonice "Metel Ožegović" Varaždin u 2018. godini obogaćena je novim naslovima i monografskih publikacija i ostalih vrsta publikacija (periodička izdanja, sitni tisak, audiovizualna građa). U ovom pregledu prikazan je abecedni popis isključivo monografskih publikacija objavljenih do početka rujna na području Varaždinske županije te knjiga objavljenih izvan varaždinskog područja koje tematski, sadržajno ili prema autoru ulaze u Zavičajnu zbirku.

Bakšaj, Draženka. Put do beskraja. Varaždin: Mini-print-logo, 2018.

Cmuk, Miroslav. Zvučna čitanka. Bizovac: Matica hrvatska, Ogranak, 2018.

Crkvenčić, Maja; Buntak, Krešimir; Krpan, Ljudevit. Upravljanje lancima opskrbe. Koprivnica: Sveučilište Sjever, 2018.

Deduš, Lidija. Apatridi i ostale čudne ličnosti. Beograd: Treći Trg: Srebrno drvo, 2018.

Dvorski, Stjepan; Kovšca, Vladimir; Lacković Vincek, Zrinka. Ekonomija za poduzetnike: uvod u poslovnu ekonomiju. Varaždin: TIVA tiskara: Fakultet organizacije i informatike, 2018.

Genc, Mladen. Trilogija zločina: što su mi ispričali?. Varaždinske Toplice: Tonimir; Varaždin: Državni arhiv u Varaždinu, 2018.

Harjaček, Dario. Sanjica Lacković: roman u četrnaest priča. Zagreb: Naklada OceanMore, 2018.

Hercigonja, Zoran. Emocionalna inteligencija u odgoju i obrazovanju. Varaždin: Fronta Impress, 2018.

Hercigonja, Zoran. Rekvijem nasukanih. Varaždin: Fronta Impress, 2018.

Hercigonja, Zoran. Svjetovi intimnih egzilija. Varaždin: Fronta Impress, 2018.

Hercigonja, Zoran. Utjecaj modernih medija na odgoj djeteta. Varaždin: Fronta Impress, 2018.

Hercigonja, Zoran. Uvod u programski jezik Python. Varaždin: TIVA tiskara, 2018.

Hižak, Jurica; Gotal Dmitrović, Lovorka; Modrić, Damir. Priručnik za obradu podataka s riješenim problemima iz statistike i teorije vjerojatnosti. Varaždin: Sveučilište Sjever, 2018.

Hrain, Ines. Najdebelejša. Hoće: Založba Skrivnost, 2018.

Hrain, Ines. Za Rusiju s ljubavlju. Varaždin: Mini-print-logo, 2018.

Ivančić Valenko, Snježana; Zorko, Anja; Bolčević Horvatić, Nikolina. Obrada bitmap grafike: teorija, primjeri, zadaci. Varaždin: Sveučilište Sjever, 2018.

- Jeremić, Anica. Svatovski običaji Sračinca i Svibovca Podravskog. Sračinec: Letis, 2018.
- Kišiček, Gabijela. Retorika i politika. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2018.
- Kondić, Živko...[et al.]. Kvaliteta 1: fenomen, povijest, gurui, pogledi, načela, statistika. Varaždin: Sveučilište Sjever; Slavonski Brod: Strojarski fakultet; Rijeka: Tehnički fakultet, 2018.
- Kondić, Živko...[et al.]. Kvaliteta 2: mjeriteljstvo, normizacija, ustroj, funkcioniranje, statistička kontrola kvalitete. Varaždin: Sveučilište Sjever; Slavonski Brod: Strojarski fakultet; Rijeka: Tehnički fakultet, 2018.
- Kondić, Živko...[et al.]. Kvaliteta 3: nadzori, logistika, poboljšanja, poslovna izvrsnost, troškovi. Varaždin: Sveučilište Sjever; Slavonski Brod: Strojarski fakultet; Rijeka: Tehnički fakultet, 2018.
- Kopjar, Mladen. Plava kuverta. Varaždin: Knjigohvat, 2018.
- Krušić, Vladimir. Kazalište i pedagogija: ideje, koncepti i shvaćanja odgojnih funkcija kazališnog/dramskog medija u hrvatskoj kulturi i pedagogiji 19. i 20. stoljeća do završetka Drugog svjetskog rata. Zagreb: Disput, 2018.
- Leskovar, Nikola. Tijelo od soli. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, 2018.
- Nikčević, Sanja. Slika domovinskog rata u hrvatskom kazalištu 1990. - 2016.: od svetišta do nametnute krivnje. Zagreb: Alfa, 2018.
- Peričić, Denis. Tijelo od snova. Zagreb: Hena com, 2018.
- Perić, Boris. Zagabrijel. Zagreb: Edicije Božičević, 2018.
- Pervan, Jelena. Mrljek i Prljek mućkaju pokvareni napitak: priča o pokvarenom zubu. Varaždin: Evenio, 2018.
- Pervan, Jelena. Mrljek i Prljek na smrdljivom putovanju: priča o neopranoj kosi. Varaždin: Evenio, 2018.
- Pervan, Jelena. Mrljek i Prljek slave fujkasti rođendan: priča o prljavim rukama. Varaždin: Evenio, 2018.
- Poljak, Juraj. Staza vrline. Bednja: vlast. nakl., 2018.
- Sabljak, Mirjana. Svim majkama bih izbrisala bore. Varaždinske Toplice: Tonimir, 2018.
- Skočibušić, Kristijan. Zeljari: udruga proizvođača voća i povrća. Vidovec: Mediaks: Udruga Terra vox, 2018.
- Skočibušić, Kristijan. Vidovec: tu želim živjeti!. Vidovec: Mediaks : Udruga Terra vox, 2018.
- Šimunić, Ljerka. Kulturnopovjesni odjel Gradskog muzeja Varaždin: vodič kroz stalni postav. Varaždin: Gradski muzej, 2018.
- Težački Kekić, Biserka. Slika s anđelom. Varaždinske Toplice: Tonimir, 2018.

UPUTE AUTORIMA

KONTEKST je časopis Društva knjižničara Varaždinske županije u kojem se objavljaju stručni i informativni tekstovi iz knjižničarstva i srodnih znanosti.

Radove treba slati uredništvu časopisa u periodu od 15. studenoga 2018. do 15. srpnja 2019. (iznimno do 15. rujna 2019. godine) u elektroničkom obliku na adresu: kontekst.urednistvo@gmail.com.

UPUTE AUTORIMA

Uredništvo prima tekstove na hrvatskom jeziku.

Tekstovi i prilozi primaju se isključivo u elektroničkom obliku:

- Tekstovi moraju biti u Wordu, u fontu Times New Roman, veličine 12 točaka (naslov 14 točaka, fusnota 10 točaka), proreda 1,5 obostranog poravnavanja.
- Fotografije i priloge potrebno je slati odvojeno od teksta u tiff ili jpg formatu. U većim tekstovima moguće je predložiti mjesto za fotografiju na ovaj način: [Opis fotografije (foto- inicijal imena. Prezime)]. Uz svaku karticu teksta prihvaćaju se najviše dvije ilustracije, a o objavljinju većeg broja ilustracija odlučuje uredništvo. Zaprimljene fotografije moraju biti u skladu s odredbama GDPR-a.

Radovi se primaju u minimalnom opsegu od $\frac{1}{2}$ kartice (800 - 900 znakova).

Na kraju rada potrebno je navesti ime i prezime autora, e-mail adresu i naziv institucije u kojoj autor radi. Uredništvo zadržava pravo da tekstove grafički oblikuje u skladu s uputama. Prije objavljinja svi tekstovi bit će lektorirani.

UPUTE ZA CITIRANJE

1. Bilješke (fusnote)

Bilješke (objasnidbene i bibliografske) navode se na dnu stranice. U objasnidbenim se bilješkama pobliže objašnjava pojedinost vezana uz tekst o kojemu se govori. U bibliografskim se bilješkama pozivamo na korištenu literaturu, tj. izvor iz kojega je citat preuzet.

U bilješkama se navode puni bibliografski podaci s rednim brojem stranice i to u svakom slučaju kada se navod pojavi prvi put. Za svako sljedeće navođenje, uz prezime i ime autora kojega se citira, potrebno je staviti oznaku "Navedeno djelo"/"Nav. dj."¹ ili latinski izraz "Op. cit.", popraćenu rednim brojem stranice s koje je navod preuzet ili oznakom za stranice (od-do) ako je preuzet veći dio teksta citiranog autora.

U slučaju kada se bilješke vezane uz određeno djelo navode jedna za drugom, koristi se oznaka „Isto“ ili latinski „Ibid“. Ukoliko je navod preuzet s različite stranice istog djela, dodaje se i broj stranice. Ako je navod preuzet s iste stranice kao i prethodni, stranica se uz oznake "Ibid" ne piše ponovno. Oznaka „Ibid“ koristi se i ako se u sljedećoj fusnoti koristi isti izvor, ali je ona navedena na novoj stranici.

Za posredno citiranje koristi se izraz „Navedeno prema“. Posredno citirati znači citirati određenog autora/ djelo koje je već citirano unutar izvora koji koristimo. Posredno citirano djelo se u popisu literature ne navodi, već samo izvorno djelo iz kojega je preuzet citat.

2. Popis literature na kraju rada:

Knjiga

Prezime, Ime autora. Naslov: podnaslov. Podatak o izdanju ako postoji. Mjesto izdavanja: Nakladnik; Mjesto izdavanja: Nakladnik, godina izdavanja.

- za knjige koje imaju dva ili tri autora navodi se: Prezime, Ime prvog autora; Prezime, Ime drugog autora; Prezime, Ime trećeg autora.

¹ Navodnici samo u ovim uputama imaju značenje, tj. u autorskim tekstovima se ne pišu.

- za knjige koje imaju četiri i više autora navodi se: Prezime, Ime prvog autora...[et al.].
- za knjige koje nemaju podatak o autoru navodi se: Naslov / podatak o uredniku.

Poglavlje u knjizi

Prezime, Ime autora. Naslov poglavlja. // Naslov knjige / Ime i prezime autora knjige. Mjesto izdavanja: Nakladnik, godina izdavanja. Početna-završna stranica.

Rad u zborniku

Prezime, Ime autora. Naslov rada: podnaslov. // Naslov zbornika: podnaslov / podatak o uredniku. Mjesto izdavanja: Nakladnik, godina izdavanja. Početna-završna stranica.

Natuknica u enciklopediji

Prezime, Ime autora natuknice (ako postoji). Naslov natuknice. // Naslov enciklopedije. Podatak o izdanju (ako postoji). Mjesto izdavanja: Nakladnik, godina izdavanja prvog i zadnjeg sveska (ukoliko enciklopedija ima više svezaka). Godina izdavanja sveska u kojem se nalazi natuknica. Stranica.

Članak u časopisu

Prezime, Ime autora. Naslov rada: podnaslov. // Naslov časopisa oznaka sveska/godišta, broj(godina), početna-završna stranica.

Članak u novinama

Prezime, Ime autora. Naslov rada: podnaslov. // Naslov novina oznaka sveska/godišta, broj(dan, datum), početna-završna stranica.

Elektronički izvori

Prezime, Ime autora (ako postoji). Naslov: podnaslov, datum/godina nastanka dokumenta (ako postoji). Potpuna URL adresa (12.9.2018.)

Članak na mrežnoj stranici:

Prezime, Ime autora (ako postoji). Naslov: podnaslov, datum/godina nastanka dokumenta (ako postoji). Potpuna URL adresa (12.9.2018.)

Ako se navodi članak objavljen i u tiskanom i u elektroničkom obliku, iza početne–završne stranice dodaje se potpuna URL adresa (12.9.2018.)

Mrežna stranica:

Naslov stranice. Potpuna URL adresa (12.9.2018.)

CD-ROM:

Podaci se navode ovisno o tome radi li se o knjizi, časopisu, zborniku. Na kraju se dodaje oznaka [CD-ROM]

Intervju:

Prezime, Ime intervjuirane osobe. Osobni intervju. Datum intervjeta.

Neobjavljeni radovi

Magistarski i doktorski radovi:

Prezime, Ime autora. Naslov: podnaslov. (mag./dok. rad, akademska institucija na kojoj je rad obranjen, godina)

Predavanja, materijali sa sastanaka/konferencija

Prezime, Ime autora. Naslov rada: podnaslov. (Vrsta izvora. Institucija organizator ili naziv skupa, mjesto, datum)

pubweb.carnet.hr/KDVZ

<https://www.facebook.com/KDVzupanije>